

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**BEŞ FAKTÖR KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNE GÖRE EVLİ
KADINLARIN BENLİK SAYGISI VE YALNIZLIK
DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ**

TUĞÇE AĞLAMIŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

LEFKOŞA
2021

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**BEŞ FAKTÖR KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNE GÖRE EVLİ
KADINLARIN BENLİK SAYGISI VE YALNIZLIK
DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ**

TUĞÇE AĞLAMIŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı
Dr. Bingül SUBAŞI

LEFKOŞA
2021

Onay

Tuğçe AĞLAMIŞ tarafından hazırlanan “Beş Faktör Kişilik Özelliklerine Göre Evli Kadınların Benlik Saygısı Ve Yalnızlık Düzeylerinin İncelenmesi”başlıklı bu çalışma, .../.../2021 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri	Adı – Soyadı	İmza
Jüri Başkanı:	Yrd. Doç. Dr. Yasemin SORAKIN	
Jüri Üyesi:	Dr. Gönül TAŞCIOĞLU	
Danışman:	Dr. Bingöl SUBAŞI	

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

...../...../ 2022

Prof. Dr. Kemal Hüsnü Can Başer

Enstitü Müdürü

Etik İlkelerle Uygunluk Beyanı

Bu tezin içinde sunduğum verileri, bilgileri ve belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kurallar gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

.../.../2022

İmza

Tuğçe Ağlamış

Teşekkür

Bu araştırma süreci boyunca bana verdiği destek, gösterdiği anlayış, ilgi ve sabır için danışman hocam Dr. Bingöl SUBAŞI'ya;

Tez yazım sürecimin başından sonuna kadar ve hayatımın her evresinde bana destek olan değerli annem SABAH AĞLAMİŞ ve babam İLMETTİN AĞLAMİŞ'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Öz

Beş Faktör Kişilik Özelliklerine Göre Evli Kadınların Benlik Saygısı Ve Yalnızlık Düzeylerinin İncelenmesi

Bu çalışmanın amacı beş faktör kişilik özelliklerine göre evli kadınların benlik saygısı ve yalnızlık düzeylerini araştırmaktır. Bu kapsamda nicel araştırma tekniklerinden tarama araştırma deseni yöntemi ile yüz yüze görüşme yapılarak veriler elde edilmiştir. Çalışmanın örneklemini Hatay'da yaşayan yaş aralığı 18-63 olan 250 evli kadın oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Demografik Bilgi Formu, İki boyutlu benlik saygısı ölçeği, UCLA LS3 Yalnızlık Ölçeği ve Beş Faktör Kişilik Ölçeği kullanılmıştır. Çalışmada toplanan veriler SPSS 22 paket programına aktarılmış ve normallik testleri, regresyon analizi, T Testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Yapılan analizler sonrasında ulaşılan bulgulara göre; katılımcı bireylerin benlik saygısı ile dışa dönüklük ve yumuşak başlılık kişilik özellikleri arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki varken yalnızlık düzeyi, duygusal dengesizlik, sorumluluk ve deneyime açıklık kişilik özellikleri arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır. Benzer şekilde yalnızlık ile dışa dönüklük, duygusal dengesizlik, yumuşak başlılık, sorumluluk ve deneyime açıklık düzeyleri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Sonuç olarak, evli kadınlarda dışa dönüklük arttıkça benlik saygısı artmakta, duygusal dengesizlik arttıkça benlik saygısı azalmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Benlik Saygısı, Yalnızlık Düzeyi, Evlilik, Kişilik

Abstract

Investigation Of The Self-Respect And Loneliness Level Of Married Women According To The Five Factor Personal Characteristics

The aim of this study is to investigate the self-esteem and loneliness level of married women according to five-factor personality traits. In this context, data were obtained by conducting face-to-face interviews with the method of survey research design, which is one of the quantitative research techniques. The sample of the study consists of 250 married women, whose age range is 18-63, living in Hatay. Demographic Information Form, Two-dimensional Self-Esteem Scale, UCLA LS3 Loneliness Scale and Five Factor Personality Scale were used as data collection tools in the study. The data collected in the study were transferred to the SPSS 22 package program and normality tests, regression analysis, T Test and one-way analysis of variance (ANOVA) were performed.

According to the findings obtained after the analysis; while there was a positive and significant relationship between the self-esteem of the participant individuals and the personality traits of extraversion and agreeableness, no significant relationship was found between the level of loneliness, emotional instability, responsibility and openness to experience. Similarly, no significant relationship was found between loneliness and extraversion, emotional instability, agreeableness, responsibility and openness to experience. As a result, as extraversion increases in married women, self-esteem increases, and as emotional instability increases, self-esteem decreases.

Keywords: Self Esteem, Loneliness, Marriage, Personality

İçindekiler

Onay	i
Etik İlkelerle Uygunluk Beyanı	ii
Teşekkür	iii
Öz	iv
Abstract.....	v
İçindekiler.....	vi
Şekiller Dizini	ix
Tablolar Dizini	x
Grafikler Dizini.....	xi
Kısaltmalar	xii
BÖLÜM 1	1
Giriş	1
Problem Durumu	3
Araştırmanın Amacı	3
Araştırmanın Önemi.....	4
Sınırlılıklar.....	5
Tanımlar	5
BÖLÜM 2	6
Kuramsal ve Kavramsal Çerçeve	6
Kişilik Kavramı	6
Kişilik Bileşenleri	7
Kişiliği Oluşturan Faktörler	9
Kişilik Kuramları.....	10
Beş Faktör Kişilik Kuramı	15
Yalnızlık.....	17
Yalnızlığı Açıklayan Kuramlar.....	21
Yalnızlık İle İlgili Yurtiçinde Ve Yurtdışında Yapılan Çalışmalar	22

Beş Faktör ve Yalnızlık	23
Benlik Saygısı	24
Benlik Saygısını Etkileyen Faktörler.....	25
Benlik Saygısını Açıklayan Kuramlar	25
Benli Saygısı İle İlgili Yapılan Araştırmalar	26
Benlik Saygısı ve Beş Faktör Kişilik Özellikleri	27
BÖLÜM 3	29
Yöntem	29
Araştırmanın Modeli	29
Evren ve Örneklem	29
Veri Toplama Araçları.....	31
Beş Faktör Kişilik Ölçeği	31
UCLA Yalnızlık Ölçeği III (UCLA LS3)	31
Verilerin Toplanması.....	32
Verilerin Analizi	32
BÖLÜM 4	34
Bulgular	34
BÖLÜM 5	42
Tartışma, Sonuç ve Öneriler	42
Tartışma ve Sonuç	42
Öneriler	46
Klinisyenlere Yönelik Öneriler.....	46
Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	47
Kaynakça	48
EKLER	65
EK-1:Bilgilendirme Formu	65
EK-2:Aydınlatılmış Onam	66

Ek-3 Kişisel Bilgi Formu.....	67
EK-4- Ölçekler.....	68
EK-5. Etik Kurul İzin Belgesi	72
İNTİHAL RAPORU.....	73
ÖZGEÇMİŞ.....	74

Şekiller Dizini

Şekil 1.Yalnızlığın Algılanan 13 Nedeni (Michela, Peplau ve Weeks, 1982).....	20
---	----

Tablolar Dizini

Tablo 1.Eysenck'in Kişilik Tipolojisi	12
Tablo 2. Kişiliğin Onaltı Temel Boyutu	14
Tablo 3. Araştırma değişkenlerine ait basıklık ve çarpıklık değerleri.....	33
Tablo 4. Katılımcıların Tanıtıcı Özelliklerine Yönelik Dağılım (n=250)	30
Tablo 5. Araştırmada kullanılan ölçeklere ve alt boyutlara ait tanımlayıcı istatistikler	34
Tablo 6. Yaş Gruplarına Göre Benlik Saygısı, Yalnızlık Düzeyi ve Kişilik Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması İçin Yapılan t Testi Sonuçları	35
Tablo 7. Ekonomik Duruma Göre Benlik Saygısı, Yalnızlık Düzeyi ve Kişilik Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması İçin Yapılan t Testi Sonuçları	35
Tablo 8. Anne Eğitim Durumuna Göre Benlik Saygısı, Yalnızlık Düzeyi ve Kişilik Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması İçin Yapılan ANOVA Sonuçları..	36
Tablo 9. BabaEğitim Durumuna Göre Benlik Saygısı, Yalnızlık Düzeyi ve Kişilik Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması İçin Yapılan ANOVA Sonuçları..	37
Tablo 10. Katılımcıların benlik saygısı, yalnızlık düzeyleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiye	38
Tablo 11. Evli kadınların kişilik özelliklerinin benlik saygısına etkisinin incelenmesi.....	40
Tablo 12. Kişilik özelliklerinin evli kadınların yalnızlık düzeylerini yordamasına ait bulgular.....	41

Grafikler Dizini

Grafik 1. Maslow İhtiyaçlar Piramidi.....	15
--	-----------

Kısaltmalar

BFKÖ: Beş Faktör Kişilik Ölçeği

UCLA: Los Angeles California Üniversitesi Yalnızlık Ölçeği

DSÖ : Dünya Sağlık Örgütü

RBSÖ :Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği

BÖLÜM 1

Giriş

İnsan sosyal bir varlı olarak iç ve dış dünya ile doyum verici ilişkiler kurduğu süre boyunca varlığını sürdürebilir.Varlığının devamı sağlayıp ihtiyaçlarını karşılamak için çevresinde bulunan diğer bireyler ile iletişim ve etkileşim içinde olur(Kılıç,2015).Son yıllarda teknolojik gelişmeler ve endüstrileşme nedeniyle insanlar arasındaki sosyal ilişkilerin giderek azaldığı ve bu sebeple insanların iletişim kurmakta zorluk çektiği söylenmektedir(Özçelik vd.,2015).Sosyal anlamda bireyin yaşadığı problemler bireyin yaşam tarzını ve gelişimini olumsuz etkiler.Bu sıkıntılı durumlardan birisi yalnızlıktır(İmamoğlu,2008).

Yalnızlık kavramı ile ilgili literatürde birçok araştırmacı tarafından farklı tanımlamalar yapılmıştır.Peplau ve Perlman'ın bakış açısıyla yalnızlık bireyin varolan insanlarla iletişimini olmasını istediği iletişimiyle arasında oluşan ayrımlar sebebiyle yaşamış olduğu pek de uygun olmayan bir duygu halidir(Peplau ile Perlman,1984).

Weis'in yorumuyla yalnızlık bireyin farklı iletişimler içinde bulunmasına rağmen gerekli olan iletişimlerin olmaması ve bu iletişimlerde duygusallığın, ahbablığın ve samimiyetin olmaması durumudur(Weiss,1973).

SadlerveJohnson yalnızlığı bireyin içsel dünyasında meydana gelen bozulmanın varlığına işaret eden, bireyde farkındalık oluşturan ve genellikle akut bir duyguya sebep olan bir duygu halidir(Sadler ve Johnson,1980).

Yalnızlığın sebepleri arasında düşük sosyal beceriler,gerçek olmayan öznel değerlendirmeler,sosyal ilişkilerde yetersizlik, düşük benlik saygısı, psikolojik, bireysel, bilişsel, toplumsal ve çevresel faktörler olarak sınıflandırılmıştır (Haliloğlu, 2008). Araştırmalar yalnızlığın bireysel ve sosyal ilişkilerdeki yetersizlikten

kaynaklandığını,yalnızlık duygusunun ardından insanlarda mutsuzluk ve anlamsızlık, gibi duygusal tepkilerin oluştuğunu belirtmektedirler (Asher ve Paquette, 2003).. Literatüre bakıldığında sosyal öz yeterlilik,kendiniaçma,utangaçlık,benlik saygısı ve sosyal kaygının yalnızlığı yordamada önemli bir yeri olduğunu gösteren araştırmalar da mevcuttur(Erözkan,2009).

Yalnızlık kritik ve önemli bazı değişkenlerle ilişkilidir(Erözkan,2009).Yalnızlık kavramı ile sıkıca ilişkilendirilen değişken benlik saygısıdır.Kişinin kendine gösterdiği özen bireyin sahip olduğu yeteneğini aynı zamanda kapasitesini hoş karşılamasıyla beraber yaşamış olduğu hoş bir şahsiyet algısını anlatmaktadır.Benlik saygısı, beceri ,bireysel onur,beceriler,zeka,bedensel özellikler ,itibar ve onur gibi bazı olumlu özelliklerin olumlu bir şekilde kabullenilmesini sağlar(Chrzanowski,1981).

Benlik saygısı ile ilgili literatürde farklı tanımlamalar yapılmıştır.Bireyin kendisi ile ilgili sahip olduğu inanç,düşünce ve kanaatlerin tümüne verilen addır(Tutar,2016).

Kişinin kendine gösterdiği özen bireyin ne olduğu ve ne olmak istediği arasındaki duygusal farktır(Yavuzer,2012).

Coopersmith benlik saygısını bireyin kendisini özel,önemli,başarılı hem de faydalı olduğunu algılama derecesi şeklinde tanımlamıştır(Coopersmith,1967).

Yüksek kişisel saygısına sahip olan bireylerde güçlü mücadele becerileri,girişkenlik,pes etmeme ,uzun ömür birde mutluluğun bulunduğu grülebilir.Benlik saygısı yüksek olan bireyler iyi ilişkilere sahiptir ve bu sebepten ötürü diğer insanlar üzerinde olumlu etki bırakırlar(Baumeister,Campbell,Kruger ve Vohs,2013).Diğer yandan düşük benlik saygısına sahip olan bireyler düşük akademik başarı,yemebozuklukları,intihareğilimi,madde kullanımı ve iletişim kuramama gibi sorunlarla ilişkilidir.Ayrıca az miktarda bulunun kişisel özene sahip olan bireyler fazla miktarda kişisel özene sahip olan bireylere kıyasla kendilerini yüksek oranda kimsesiz hissetmektedirler(Mcwhirter,Besett-Alesch,Horibata , Gat,2002).

Literatürde yapılan daha önceki çalışmalarda yalnızlık ile kişilik özelliklerinin uyumlu ilişkileri üzerinde durulmuştur(Levin ile Stokes,1986;Cheng ve Funham,2002;Wiseman,Mayseless ve Sharabany,2006;Tezer ile Arkar,2013).Diğer taraftan benlik saygısı ile kişiliğin, benlik saygısı ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan araştırmalara kişilik özelliklerinin etkisi büyük

ölçüde olduğu ifade edilmektedir (Shikishima, Hiraishi, akahsahsi, Yamagata ,Yamaguchi ve Ando, 2018).

Problem Durumu

Alanyazın değerlendirildiğinde yalnızlığın yordayıcısı olarak beş faktör kişilik özellikleri ele alınmaktadır. Dolayısıyla bireylerin yalnızlık düzeylerinin belirlenmesinde beş faktör kişilik özellikleri önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle beş faktör kişilik özellikleri boyutlarından;ahenklik,nevrotiklik,dışadönüklük ve tecrübeye açıklık, yalnızlığın yordanmasında önemli bir role sahip olduğu görülmektedir. Bununla birlikte bireyler var olan bireysel farklılıklar nedeniyle benlik saygısı açısından insan davranışlarıyla daha kolay yordanabilir durumdadır. Yani bireyin düşük veya yüksek benlik saygısına sahip olması sebebiyle kişinin davranışları daha iyi tanımlanabilmektedir. Yüksek benlik saygısı düzeyine sahip olan kişiler psikolojik anlamda özgüveni yüksek, sosyal kurallarla uyumlu, pozitif davranma gibi eğilimlere sahip tutum sergilerken, düşük benlik saygısına sahip olan kişiler bu davranış ve tutumların tam tersi hareket etme eğilimi gösterebilmektedir. Yapılan araştırmalar ışığında Beş Faktör Kişilik Modeli ile benlik saygısıyla birlikte yalnızlık düzeyi gibi literatürde en çok işlenen değişkenlerin genel anlamda üniversite öğrencileri üzerinde çalışmalar yapıldığı saptanmıştır.Bu sınırlılık nedeniyle çalışmanın evli kadınlar popülasyonunda çalışılması gerektiği düşünülmüştür. Bu çalışmada evli kadınların karakteristik özellikleri bağlamında, çoğunluğun benimsediği modellerden biri olan Beş Faktör Modeli deneyime açıklık,mesuliyetsahipliliği,kontrollü ruh hali ,tecrübe kazanma istekliliği,sorumluluk doğrultusunda dışadönüklülük boyutları ile ele alınmıştır.

Bu kapsamda araştırmanın problem cümlesi, “evli kadınların benlik saygısı ile yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada Beş Faktör Kişilik Özelliklerine göre göre evli kadınların benlik saygısı ve yalnızlık düzeylerinin incelenmesi hedeflenmiştir.

Bu amaç doğrultusunda evli kadınlardan oluşan örneklem grubunda benlik saygısının ve yalnızlık düzeyinin kişilik özellikleri ile yordanması ve aradaki ilişkide hangi kişilik özelliklerinin öne çıktığının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

Beş Faktör Kişilik Özellikleri evli kadınların benlik saygısı ve yalnızlık düzeylerini yordamakta mıdır?

Katılımcıların benlik saygısı ve yalnızlık düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?

Katılımcıların benlik saygısı, yalnızlık düzeyleri ve Beş Faktör Kişilik Özellikleri arasında bir ilişki var mıdır?

Katılımcıların benlik saygısı ile yalnızlık seviyeleri arasında bir bağlantı bulunmakta mıdır?

Katılımcıların benlik saygısı, yalnızlık düzeyleri ile Beş Faktör Kişilik Özellikleri arasında ilişki bulunmakta mıdır?

Evli kadınların sosyo-demografik özelliklerine göre benlik saygısı, yalnızlık düzeyleri ve kişilik özellikleri farklılaşmakta mıdır?

Evli kadınların benlik saygısı, yalnızlık düzeyleri ve kişilik özellikleri arasında anlamlı ilişki bulunmakta mıdır?

Kişilik özellikleri evli kadınların benlik saygısı ve yalnızlık düzeylerini yordamakta mıdır?

Araştırmanın Önemi

Literatürde yapılan çalışmalarda kimsesizlik, sinir ,endişe , mutsuzluk bunlara ek olarak da kendini diğer bireylerden uzak hissetme şeklindeki duyguların beraberinde getirdiği ve pek beğenilmeyen bir durum şeklinde açıklanmaktadır(Jones,Freemon ile Goswick,1981;Russell,Peplau ile Cutrona1980;Ditamasso ile Spinner,1997).Düşük benlik saygısı ile yalnızlık düzeyine sahip olan bireyin psikopatoloji geliştirme riskinin olduğu saptanmıştır(Batıgün,2008).Ayrıca yalnızlık düzeyinde yüksek puan alan bireyler akademik anlamda başarısız olabileceği sonucu ortaya konulmuştur(Güloğlu ve Kararımak,2010).

Yapılan çalışmalarda mutluluk ve mutsuzluk gibi kavramlarla en çok ilişkilendirilen ve atıf yapılan değişkenlerin başında benlik saygısı ve yalnızlık düzeyi

gelmektedir.Bu iki kavram bireyin ruh sağlığını yakından ilgilendirdiği için literatürde epeyce bir yer edinmiştir.

Türkiye’de daha önce böyle bir çalışanın yapılmamış olması ve benzer çalışmaların genel anlamda üniversite öğrencileri ile yapılmış olması, bu aratırmanın yararlı ve gerekli olacağını göstermektedir.Elde edilecek bilgilerin yeni araştırmalar için faydalı olması beklenmektedir.

Sınırlılıklar

Yapılacak olan etkinlik Türkiye Hatay ilinde 18-63 yaş kategorisine dahil olan 250 evli kadın bireyler ile sınırlıdır.

Bu çalışmanın genellenebilirliği 2020 yılı ile sınırlıdır.

Bu alışma kullanılan ölçme araçları ile sınırlıdır.

Tanımlar

Beş faktör kişilik özellikleri(BFKÖ):Deneyime açıklık, duygusal dengesizlik, sorumluluk, dışadönüklük ve yumuşakbaşlılık gibi beş faktörden oluşan ve bireyin kişilik özelliklerini ölçümünde kullanılan bir kişilik modelidir.

Demografik etmenler:Boy,kilo,yaş,medeni durum gibi etmenlere denmektedir.

Yalnızlık:Bireyin sosyal ilişkilerinde yaşadığı eksiklik sonucunda bireyin olumsuz duygu halini almasıdır.

Benlik saygısı:Bireyin kendi varlığının değerli olduğunu bilmesi ve kendine değer vermesidir.

BÖLÜM 2

Kuramsal ve Kavramsal Çerçeve

Kişilik Kavramı

Günümüze kadar kişiliğin tanımı ile ilgili yapılan tanımlamalarda dünyada ortak bir karara varılmamıştır. Kavgaların sebebi genellikle davranış bilimcinin karakteri başka görüşlerle ele almasından kaynaklanmaktadır. Bir nevi tanımlama yaparken farklı kuramsal çerçevelerden hareket ederek kişiliği tanımlamaya çalışmışlardır (Luthans, 2011). Bu tanımlamalardan en eski olanı dünya literatüründe birinci sırada olan ve halen yaşaya Sümerlerin Gılgamış Destanında yer alan bir kahramanın cesaretli, asi yürekli ve kibirli olarak tanımlanması olmuştur (Costa ve McCrae, 2006). Atkinson ve arkadaşlarının yaptıkları çalışmaya göre kişilik, bireyin sosyal çevresi ile etkileşimde bulunma şeklini belirleyen davranış, düşünce ve duygu gibi kavramların tümü olarak tanımlanmıştır (Atkinson, Atkinson, Smith, Bem ve Nolenhoeksema, 2010).

Köknel'e göre kişilik, bir bireyin her yönü ile diğer insanlardan farklı kılan düşünce, duygu, tutum, inanış, duyu ve davranışların tümüdür.

Mayer kişiliği tanımlarken ortak olan bazı kavramlardan yola çıkarak tanımlama yapmıştır. Bu ortak kavramlar, kişiye destek sağlayan olayların, hislerin ve bilinçsel dönemlerin kazancı olan kişiliğin düzeni, gelişen ve bireyin davranışlarıyla açıklanabilen sistemlerin tamamı olduğudur (Mayer, 2007).

Psikologlar ise karakteri açıklarken genel anlamda aykırı sözcükler kullanıyor olsalarda çoğunluk karakterin kişiye has hem de belirleyici davranışlarının bulunduğu kanısında hemfikirdedirler (Köknel, 2007).

Literatüre bakıldığında kişilik kuramcılarının birçoğu kişiliği tanımlarken kendi savundukları görüşleri doğrultusunda farklı noktala vurgu yapıyor olsalarda birbirine yakın ve ortak öğeleri kullanmış olmaları dikkat çekmiştir(İnanç ve Yerlikaya,2014).Bu tanımlamalar bireyin hem bireysellik hemde tutarlılık katar.Özellikler tüm insanlar tarafından paylaşılır veya gruplar içinde ortak olabilir fakat şekiller herkese özgüdürler.Şöyle ki aslında insan başka kişilerde olduğu şekliyle özel bir kişilik yapısındadır.(Feist ile Feist,2009).

Kişilik ile ilgili önemli diğer önemli bir konu ise kendinle çelişmemektir.Tutarlılık belli bir süre geçse de kişinin ortak olaylardaki davranış şeklinin çok fazla değişmeyip aynı kalması anlamına gelmektedir.Örneğin, şuanda dışadönük bir kişilik özelliğine sahip olan birey ileriki zamanlarda da dışadönük olması beklenen bir özellik olacaktır.Fakatçelişkisizlik kişinin sürekli ve tüm olaylarda benzer biçimde davranacağını göstermemektedir(İnanç ile Yerlikaya,2014).Karakter hem değişebilen hem de birden gelen farklılaşmalara karşı güçlü ve değişken durumlar yaşadığında farklılık oluşturabilen özelliklerden oluşmaktadır.Mesela, genelde anlamda mülaim olan bir kişi farklı durumlar ile karşı karşıya kaldığında gergin,panik ve heyecanlı olabilmektedir (Schultz ile Schultz,2015).

Karakter yalnızca davranışlarla şekillenen bir kavram değildir.İnsan aynı anda iç ve dış dünyasında sürekli olarak bir bağlantı içerisindedir.Bireyin çevresindekilere verdiği tepkiler ile davranışı,kendi içerisinde sahip olduğu algılayış biçimi,fikir ve duygu ile de karakterin taşlarını meydana getirir.Kısacası karakter yalnızca davranış ile sosyal bağlantısı değil aynı zamanda hisleri ile anlamlandırma şeklinide kapsamaktadır(Topçu,2017).

Kişilik Bileşenleri

Kişilik, karakter, espi kabiliyeti ve yetenek olarak üç farklı şekilde açıklanabilir.Bu üç kavram kişiliğin tanımlarını daha iyi anlama fırsatı sunar(Tekin,2019).Kişiliğin tanımlayıcıları olarak belirtilen bu üç unsur dışında,başka yapılar da mevcuttur.Fakat bu üç kavramın kişiliği tanımlamada birleştirici bir yöne sahip olduğu vurgulanmaktadır.(Erdoğan,1983).

Karakter

Karakteristik özelliklerin etik çerçeve ile doğru yada yanlış olarak anlamlandırılması ile değerlendirilmesi olarak açıklanabilir. Kişisel özellikteki edinimi çocukluk yıllarından itibaren ilerleyen süreçlerde çevrenin etkisiyle devam ederek oluşmaktadır(Oktay,1996). Yani bireye karakterli diyebilmek için çevrenin değer yargıları ile bireyin kişisel özellikleri bir arada bulundurulur yorumlama yapılır. Bu nedenle bireyin karakersiz veya karakterli olup olmaması her kültürde farklılık gösterebilmektedir(Köknel,1997).

Özetlenecek olursa,kişinin ahlaki kararlarının toplumdan etkilenecek şekilde şekillenmesi duygusal fikirlerinin farklılaşması huy ve espiri yeteneğinin, bir bireyi diğerlerinden özel kılan özelliklerin tamamına da karakter denilmektedir(Öztekin,2016).

Mizaç

Mizaç; insanın duyguları,dikkati aynı zamanda davranışlarındaki hissel tepkiselliğin seviyesi hakkında kendisini şekillendirmede onu benzersiz yapan kişisel farklılıklarıdır(Berk,2012).Mizaç bireyin sergilediği davranışların ona has ve kendi kimliğini niteleyici özellikte oluşunu göstermektedir(Çetiner,2014). Yani bireyin coşkularının ve duygularının birleşimi olan miza, kişiliğin bir ögesini meydana getirmektedir(Köknel,1997). İnsan çocukluk yıllarından itibaren başka şekillerde mizaçlara bürünür daha sonra bu mizaç kalıtsal anlamda değiştirilmesi zor olan bir kişilik ögesidir.Kültürel topluluklarda mizaç kelimesi yerine huy tabiri sıklıkla tercih edilmektedir.(Girgin,2007).

Yetenek

Beceriler,bedensel,bilinçsel birde duygusal olmak üzere üç ayrı ögeden oluşmaktadır.Zihinsel yetenek bireyin analiz etme,durumlarıanlama,soyut düşünme ve sayısal verileri kullanma becerisi gibi temel durumları yapabilme yeteneğini ifade etmektedir(Eroğlu,1996).Bedensel yetenek ise,bireyin bedensel organları ve duyu sistemleri ile gerçekleştirdiği özelliklerin bütünü ifade eder.Duygusal yetenek bireyin kendisinin ve başka kişilerin hissettiklerinin, iç dünyalarını anlamayı ve duyarlı olabilmeyi ifade eder(Eroğlu,2015).

Kişiliği Oluşturan Faktörler

Kişilik insanın doğumunun ardından içerisinde olduğu hemde birçok davranışı öğrendiği toplumsallaşma yeridir.(Güney,2001).Çocuklar ailenin rol-model olarak izler,taklit eder ve bu şekilde davranış kalıpları oluşturur.Ebeveynler çocukların olumlu davranışlarına ödül, olumsuz davranışlarına ceza gibi yaptırımlar uygulayarak çocuğun karakterinde yer almaktadır(Baysal ile Tekarslan,2004).

Ailenin ırkı,dini,anne babanın eğitim düzeyi,sosyo-ekonomik durumu ve kardeşlerin doğumu sırasındaki faktörler bireyin karakter oluşumuna doğrudan etki etmektedir.Örneklersek birinci çocuk ve son çocuk olmanın etkisi gibi fakir ve zengin ailede büyüyen bireyler arasındaki farklı maddi imkanlar ve fırsatlar sebebiyle insanların kişiliklerinde de başkalaşımalar meydana gelecektir(Hellriegel ile ark.,2008).

Özetle, kişiliğin oluşumunda sadece bireylerin genetik olarak aldıkları değerleri değil, bir yandanda kişinin dünyaya gelişiyle sahip olduğu ekonomik ve çevresi ve kültürel etkilerinin durumuda göz ardı edilmemesi gereken mühim etkenlerdir(Özsoy ile Yıldız,2013).

Biyolojik Faktörler

Zihinsel özellikler ve belirli davranış eğilimleri açısından kişiliğin oluşumunda genetik faktörler önemli bir yer tutmaktadır(Gürüz ve Eğinli,2012).Biyolojik faktörler kalıtsal özellikler taşımakta ve kişiden kişiye değişmektedir(Yüksel,2006).Genler bireyin boyuna,göz rengine ve diğer fiziksel özelliklerinin oluşumuna etki etmektedir(Hellriegel ve ark.,2008).Yapılan tüm araştırmalar ışığında bireylerin birçok psikolojik ve davranışsal özelliklerinin temelinde kalıtım faktörünün yer aldığı görülmüştür(Erdoğan,1983).

Kültürel Faktörler

Kültürel değer ve bilgilenme arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır.Bilgilenme bireyi doğrudan etkileyen bir faktördür.Kişinin yaşıyor olduğu geleneksel yapı, bireyin kişisel değerlerini meydana getirecektir (Erdoğan,1983)..Her insan kültürden öğrenerek gelişimini tamamlamaktadır.İnsanlar, dış dünyadaki durum ve olayları kültürel yargılara göre değerlendirecektir.Bazı davranışsal özellikler kültür ile beraber değişim göstermektedir.Örneğin, bir şeyleri yeme ve giyim tarzı gibi

değişimleri düşünülünce kültürün kişilik ile olan ilişkisini daha belirgin görebiliriz(Tezcan,1987).

Sosyal Faktörler

Bir toplumda farklı alt kültür ve belirli sosyal gruplar mevcuttur.Bu sebeple sosyal farklılıklar kişiliğin gelişiminde ve oluşumunda önemli etkenler olarak görülmektedir.Bireyin yaşadığı sosyal sınıfın yaşama şekli,tüketim alışkanlıkları ve eğitim imkanları gibi koşullar bireyin kişilik özelliklerini etkilemektedir(Gürbüz ve Eğinli,2012).Geliri yüksek bir sosyal sınıfta dünyaya gelen birey geliri düşük olan ortamda olan bireyin yaşam şeklinden doğal olarak farklı olacaktır(Özsoy ile Yıldız,2013).Ayrıca bilinen bir kültürel yapı dahilinde var olan ayrı alt kültürlerde yetişen bireyler,farklı kişilik tiplerine sahip olacağı anlamına gelmektedir(Erdoğan,1983).Yani bireylerin yaşadığı sosyal statüaü, karakterinin oluşumunda büyük bir rol oynamaktadır(Özsoy ile Yıldız,2013).

Diğer Faktörler

Bu kategoride iletim araçları coğrafi ve fiziki faktörler sayılabilir.Bireyin yaşadığı coğrafi çevre, kişilik özelliklerinin oluşmasına etki eder.Yaşanılan bölgenin iklimi ve fiziksel özellikleri bireyin hayat şeklini etkiler (Özsoy ile Yıldız ,2013).Örneğin,güneşin zor görüldüğü bir iklimde yaşayan insanların,sıcak iklimde yaşayan kişilere göre daha donuk ve sert mizaçlı oldukları şeklinde bir düşünce vardır(Mete,2006).

Kitle iletişim araçlarında bireyin kişiliği üzerine etkisi olan faktörlerden birisidir.Radyo,deri,video kayıtları ve kitap gibi iletişim araçları ile bilgi kısa sürede çok fazla kişiye ulaştırılmaktadır.Özetle, bireyin kişiliğinin gelişmekte olduğu bir dönemde çevredeki rol-modellerin bireyin kişiliğinin oluşumunda olan etkisi göz ardı edilemeyecek kadar fazladır(Eroğlu,2010).

Kişilik Kuramları

Psikodinamik Kuram

Bu kuramın öncüsü Sigmund Freud'dur.Bireyin çocuk yaşta biliçdışı, saldırgan ve cinsel davranışlarının egemenliğinde harekete geçtiğini öne sürmüştür(İnanç ve Yerlikaya,2011).Yani birey bir enerji tarafından güdülenmektedir ve haz ilkesine

göre davranışlarını şekillendirerek gerginliğini azaltmaya çalışan bir varlıktır. Birey bu güdülerini sebebi ile toplum tarafından belirlenmiş olan şartlarla devamlı olarak bir çatışma durumundadır. Freud kişiliğin tanımını yaparken iki farklı yaklaşım olarak incelemiştir. Bu yaklaşımlar yapısal ve topografik görüştür (Özkalp, 2002). Topografik modelde bilinç, bilinçdışı ile bilinçöncesi gibi üç ayrı kişilik bölümünden oluşur. Bilinç bedenin içinden veya dış dünyada, gelen algıları fark edebilen bölümdür (Geçtan, 1989). Bu yapılardan bilinç, öğrendiğimiz, farkında olduğumuz, aklımızda olan düşüncelerimizden oluşur (Corey, 2015). Bilinçdışı genel olarak bilinçli algılamamanın dışında olan bütün zihinsel olayları içerir (Geçtan, 1980). Bilinç öncesi düzeyde olan düşüncelerimizi istediğimiz zaman bilinç düzeyine getirebiliriz. Bu kolay ulaşılabilir bilgi deposu bilinç öncesi olarak adlandırılır. Düşüncelerimizin büyük bir kısmı biz farkında olmadan bilinçaltı deneni yapıya aktarılır. Burada yer alan düşüncelere istediğimiz zaman ulaşamayız. Bu düşüncelere ulaşmak için bazı özel yöntemler gerekmektedir. Freud'a göre, bu özel yöntemler dışında bilinçaltı öğeyi bilinç düzeyine getiremeyiz (Corey, 2015).

Bilişsel Kuram

Ruhsal hastalıkların tedavisinde sıklıkla kullanılan bir terapi yöntemidir (Türkçapar ve Sargın, 2012). Bu görüşe göre, bireyin sahip olduğu düşünceler, duygu ve davranışlarını belirlemektedir (Özcan ve Çelik, 2017). BDT'ye göre bireyin sahip olduğu psikopatolojinin temelinde bilişsel yapıdaki bozukluk yatar (Biçer, 2014).

Davranışsal Kuram

Davranışçı yaklaşımın öncüleri, Edward Thorndike, Skinner, John Watson ve Ivan Pavlov'dur. Bu yaklaşım bireyin kötü veya iyi davranışlarının sebebini koşullanmış olma durumuna bağlar (Altıntaş ve Gültekin, 2014). Anormal davranışların temelinde, öğrenmenin etkisi olduğunu vurgular. Öğrenme gerçekleşirken bireyin içsel süreçlerden çok dışsal süreçler rol alır. Birey çocukluktan itibaren öğrenme süreçlerini, ebeveynleri ve yetişkinleri izleyerek gerçekleştirirler. Yani bireyin kişiliği tüm hayatı boyunca çevre tarafından şekillendirilir (Burger, 2006).

Araştırma Odaklı Kuram

Araştırma odaklı kuram Cattell, Eysenck ve Allport'un öncülüğünde geliştirilmiştir (Mount ve Barrick, 1991). Araştırma odaklı kuramların temelde

anlamda iki farklı amacı vardır. Birincisi ayırıcı özelliğin sürekliliğinde belirli bir yerde bulunan kişilerin nasıl davranacağını fark edebilmek, ikincisi ise bireyin bir durum veya bir olay karşısında nasıl davranacağını kestirebilmek. Bu kuram genel anlamda diğer kuramlara göre davranışın altında yatan sebeplerle daha az ilgilenmektedir (Burger, 2006). Bireyin dürtülerinin kişilik gelişiminde sanıldığı kadar etkisi olmadığını savunmaktadır. Freud'un savunduğunun aksine kişilik yapısının çevresel etkileşimlerle oluştuğunu öne sürmüştür (Güney, 2011).

Eysenck, temel kişilik boyutlarının kalıtsal ve biyolojik temelli olduğunu öne sürmüştür. Kişiliğin gelişimindeki çevre etkisini de göz ardı ederek kişiliğin gelişiminde yalnızca biyolojik temellerin yer aldığını vurgulamıştır. Eysenck'e göre kişilik özelliklerinin oluşumunu 3 temel boyut altında incelemiştir. Bu üç boyut dışadönüklük - içedönüklük, nevrotiklik ve psikotikliklerdir. Bu üç kişiliğin oluşumunda % 75 kalıtım, % 25 çevresel etkenlerin etkili olduğunu öne sürmüştür (Yakut, 2006,)

Tablo 1.

Eysenck'in Kişilik Tipolojisi

İÇE DÖNÜK	NEVROTİK		DIŞA DÖNÜK
	MELANKOLİK Hırçın-Endişeli Kati-Temkinli Kötümser-Ketum Anti-Sosyal Sessiz	KOLERİK Ahlıgan-Huzursuz Saldırgan-Çabuk heyecanlanan Değişken-Atak İyimser-Faal	
	FLEGMATİK Pasif-İtinah Başkasını Düşünen-Rahat Geçimli-Kontrollü Güvenilir-Sakin	SENGEN Sosyal-Dışa Dönük Konuşkan-Hazır Cevap Pratik-Canlı Tasasız-Lider	
NORMAL			

Kaynak: Salih Güney (2007).

Yukarıdaki şekle göre üst uç kısım nevrotik, alt uç kısım normal karakteristik yapısı bulunan dikey şeklinin yukarı kısmında nevrotik tipte; duyarlılık, kolay hem de çabuk tepki oluşturma, aşırı ve tepki yaratma gibi özellikler, normal kısımdaki kısımda ise güvenli, düşünceli, düzenli duygulanım alanı gibi nitelikler vardır(Köknel,2005).

Allport kişiliği tanımlarken iki kişinin birbirine hiçbir zaman benzemeyeceğini ve her bireyin kendine has davranışlar sergilediğini savunmuştur(Alacatlı,2010). Allport'a göre bireyin kişiliğini tanımlayan on veya beş temel özellik vardır.Bireyin kişiliğinde yer alan temel özelliklerin sayısı kişiden kişiye değişkenlik gösterir bazen de bu özellikler karakterde etkili olabilir(Burger,2006).

Allport kişilik özelliklerinin temelinde kardinal,ikincil ve merkezi olarak 3'e ayırmıştır(Nairne,2009).Merkezi özellikler bireyin davranışlarını yönetmek birde yönetici özelliklere göre düşük oranda değere sahip olan özelliklerdir.Bu özellikler bir bireyi tasvir ederken kullandığımız kibar,içten ve komik gibi kavramları içerir.Merkezi özellikler kardinal özellikler gibi bireyin davranışlarını belirler ve kontrol eder fakat kardinal özellikler gibi genellenebilme özelliğine sahip değildir(Ryckman,2008).İkincil kişilik özellikleri ise belirli biryer ve durumda görünmez,daha az belirgindir.Özetle merkezi özellikler bireyi,kardinal özellikler baskın özellikleri temsil eder ve ikincil nitelikler ise bazen bireyin davranışlarında kendisini gösteren özelliklerdir(Nairne,2009).

Cattell ise bir insanın özelliklerinin birçoğunun genler ile belirlenmiş olduğunu öne sürmüştür.Aynı zamanda bu özelliklere çevrenin katkısı olduğunun üzerinde durmuştur.Cattell birbiri ile ortak yönleri olan kavramları gruplayıp, birbiri ile bağımsız olanları bir arada ayırarak kişiliğin temel yapısını ortaya koyabileceğini iddia etmiştir.Bu yönde yaptığı çalışma ile faktör analizini kullanarak özünde 16 kişilik özelliği belirlemiştir.Bu özelliklere kaynak değerler adını vererek 16 faktör kişilik özelliğini ortaya koymuştur(Burger,2006).Aşağıdaki tabloda belirtilmiş olan 16 kişilik faktörü gösterilmiştir:

Tablo 2.*Kişiliğin Onaltı Temel Boyutu*

1. Çekingen,ihtiyatlı-sokulgan	2. Az Zeki-ÇokZeki
3. DuygularındanEtkilenen-Düzenli	4. Çekinik-Baskın
5. Ciddi-Neşeli	6. Kestirmeci-BilinçliveTedbirli
7. Uysal-Maceracı	8. Dikbaşı-Duygusal
9. Güvenilir-Şüpheli	10. Pratik-Hayalci
11. Doğru, Açık-İçtenPazarlıklı	12. KendineGüvenen-Endişeli, vesveseli
13. Tutucu-Deneysel	14. Grubabağı-Kendinegüvenli
15. Kontrolsüz-Kontrollü	16. Rahat-Gergin

Kaynak: Sarı, S. (2011).

Tablo 1'e göre kişilik özellikleri ile ilgili yapılan çalışmalar sonucunda 16 boyut ortaya konulmuştur(Sarı,2011).

Varoluşçu Kuram

Varoluşçu yaklaşım bireye bütüncül bir açıdan bakar.Bu bakış açısı doğrultusunda birey benliğini, yaşadığı an için değiştirebilir ve var edebilir(Koçak ve Gökler ,2008).Çevresel faktörler bireyin doğuştan getirdiği yapıları engellediği zaman, bireyde birtakım rahatsızlıklar meydana gelir(İnanç ve Yerlikaya,2011).Kişi bu sorunlarla baş edebildiği derecede özgürdür.Yani birey kendi kaderini aslında kendisi belirler.Bu nedenle bu kavram davranışların nedenlerinden çok şuan ve burada yaşanılanlara odaklanır(Corey,2015).

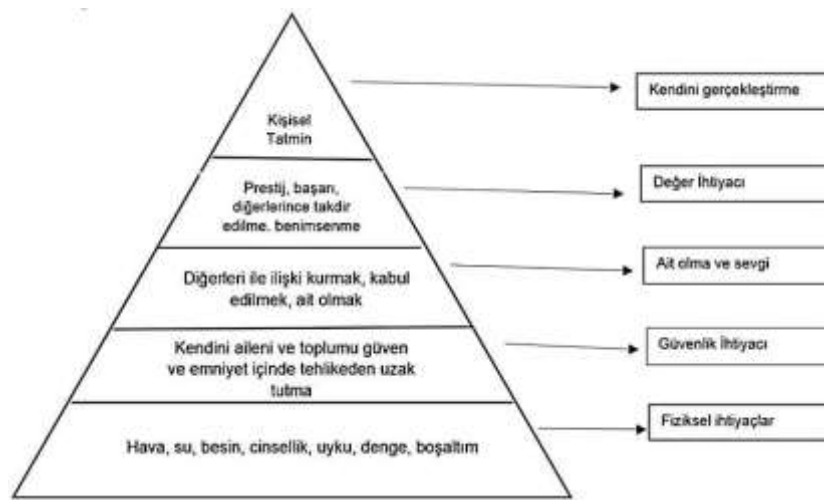
Hümanistik Kuram

Bu kuramın öncüleri,CarlRogers ve Maslow'dur.Bu yaklaşımı savunanlara göre birey temelde sosyal,akılcı,iyi ve sürekli gelişmek isteyen bir varlıktır(Altıntaş ve Gülltekin,2012).Hümanist yaklaşım insanın geçmişte yaptıkları ile değil,şuanda düşündükleri ve yaptıkları ile ilgilenir(Clooning,1993).

Rogers'a göre birey doğduğunda belirli bir yetenek,kapasite ve potansiyel ile doğar.Yani zaman geçtikçe birey sahip olduğu bu özelliklere eklemeler yapabileceğini savunur(Maddi,1989).Bu kuramı savunanlara göre bireyin tek bir motivasyonu vardır,bu yetenek kendini gerçekleştirme yeteneğidir.Kendini

gerçekleştirme yeteneği bireyin yaşamını devam ettirebilmesi ve geliştirebilmesi için doğuştan sahip olduğu bir yetenektir(Gültekin,2014).

Hümanist görüşün ileri gelenlerinden olan Maslow'a göre ise, bireyin belirli ihtiyaçları 7 gruba ayrılmış ve hiyerarşik bir yapı oluşturmuştur(İnanç ve Yerlikaya).Bu yapıya göre alt basamaktaki ihtiyacın yeterli düzeyde doyuma ulaştığı takdirde, bireyin bir üst basamağa geçebileceğini ve hiyerarşi içerisindeki seviyelerden en üst basamağın tamamlanması ile bireyin kendini gerçekleştirebileceği anlatılmaktadır(Çakar ve Kula,2015).

Grafik 1.

Maslow İhtiyaçlar Piramidi(Maslow,1943).

Yukarıda gösterilen şeklin birinci basamağına göre; bireyin temel ihtiyaçları olan uyuma,yeme içme ve uyuma gibi gereksinimlerdir.İkinci basamak; bireyin güvenlik ihtiyacı yer almaktadır.Üçüncübasamak;sosyal ihtiyaçlardan olan sevme,sevilme,ait olma ihtiyacı yer almaktadır.Dördüncü basamak; bireyin toplum tarafından takdir edilmesi,saygıduyulması,bir şeyleri başarma duygusunu ifade etmektedir.Beşinci basamak ise,bireyin kendini gerçekleştirmesi yani kendi varlığının ve sahip olduğu kapasitenin farkına varması olarak tanımlanmaktadır(Cao ve diğ.,2012).

Beş Faktör Kişilik Kuramı

Büyük beşli kişilik modeli,karakteristik özelliklerini tanımlayan sıfatlardan oluşan ve bireysel farklılıkları değerlendirebilmeye yarayan bir modeldir.Bu modeli

diğerlerinde farklı kılan başlıca özelliği,kişisel farklılıkları ve özellikleri bizlere sunmasıdır(Kocabacak,2011).

1981 yılında Goldberg yaptığı çalışmalarda sıfatlara dayalı beş güçlü faktörün olduğunu belirtmiştir.Yaptığı bu çalışma ile Goldberg, beş faktörün insanların kişilik özelliklerini ölçmekte yeterli olduğunu savunmuştur.Yaptığı bu çalışma ile Goldberg,literatür de beş faktör terimini kullanan ilk araştırmacı olmuştur(Tekin,2012).

Kişilik özelliklerini belirleme çalışmaları ilk olarak Allport ile girişimde bulunarak Cattell ve Eysenck ile devamını getirmiştir.1980'lerle birlikte ise McCrae ile Costa faktör analizini kullanarak kişiliğin üç boyutlu olduğunu bu boyutların da nevrotizm,dışadönüklük ve tecrübeye açıklık olduğunu keşfetmişlerdir.McCrae ve Costa bir süre sonra bu üç boyuta iki boyut daha ekleyerek kişilik modelinin beş boyutlu olduğu kanısına ulaşmışlardır(İnanç ile Yerlikaya,2011). Beş faktör boyutları nevroतिकlik,gelişimeaçıklık,uyumluluk,dışadönüklük ve sorumluluktur(Burger,2006).

Kuram temelinde,bireyleri düşünce , duygu,davranış örüntüleriyle birbirinden ayırmaktadır(Bitlisli vd.,2013).Model zaman içinde diğer araştırmacılar tarafından büyük ilgi görmeye başlamış ve karşı çıkan araştırmacılar da olmuştur(Sığrı ve Gürbüz,2011).Tüm bunlara rağmen birçok araştırmaya göre beş faktör boyutlarının,bireyin kişilik özelliklerinin temelini oluşturabilecek yeterlilikte olduğu konusunda aynı fikirdedir(Morsonbül,2014).

Dışadönüklük

Dışadönük olan insanlar heyecanlı, enerjik, sıcakkanlı, neşeli, coşkulu, girgin, sepatik, ani kararları harekete geçiren ve kendi başına kalmaktan hoşlanan bireylerdir(Mete,2006).

Dışadönük olan bireyler yüksek enerjileri sebebiyle daha fazla iş üretebilirler.Çünkü diğer bireylere göre daha az yorgunluk hisseder ve pozitif olurlar.Bu sebeple stres düzeyleri de düşük olur(Demirci,2003).

Sorumluluk

Sorumluluk boyutu bir bireyin detaylara dikkatini vermesi,güvenilir bir şekilde hareket etmesi ve hazzı erteleyebilmesi anlamına gelmektedir.Sorumluluk alt boyutundan yüksek bir puan alan bir birey sabrederek sıkı çalışma hedeflerine uygun tamamlama gibi özellikleri ile başarıya ulaşırlar(Somer,Korkmaz ve Tatar,2002).

Sorumluluk alt boyutundan düşük puan alan bir birey ise düzensiz ve dikkatleri kolay dağılan bir yaşam şekliyle dikkat çekmektedirler(Somer,1998).

Uyumluluk

Uyumluluk alt boyutu yüksek olan bir birey saygılı, esnek, bağışlayıcı, merhametli, dürüst, saf, yardımsever, iyi iletişim kuran gibi özelliklere sahiptir.Kişilerarası ilişkilerde bu alt boyut önemli bir faktördür(Smith,2004).

Nörotizm

Bu kişilik modeline sahip olan birey üzgün, endişeli, kaygılı, güvensiz, gergin, mükemmeliyetçi gibi özellikler ile tanınmaktadır(Mete,2006).Nevrotiklik puanı yüksek olan bireyler duygusal sıkıntı,asabiyet ve kaygı gibi problemleri daha sık yaşamaktadırlar(Burger,2006).Nevrotiklik puanı düşük olan bireyler ise,sabırlı,kendine güveni yerinde,daha sakin bireylerdir(Robbins ve Judge,2012).

Deneyime Açıklık

Bu kişilik modeline sahip olan kişiler hoşgörülü,yeni fikirler üretmekten hoşlanan,entelektüel,hayal gücü güçlü,maceraseven,kültürlü,akıllı ve kendi iç dünyasında olumlu düşünceleri olan bireylerdir.Literatürde beş faktör boyutları arasında en çok tartışmaya yol açan boyut deneyime açıklık boyutudur(Somer, 1998).

Yalnızlık

Yalnızlık genel anlamda tanımlanması zor bir kavramdır.Bu kavramı öznel nitelikli olması ve ortaya çıkmasına neden olan faktörlerin çeşitli olması nedeniyle tanımlama güçleşmektedir(Armağan,2013).Literatür incelendiğinde yalnızlık ile ilgili birçok farklı tanımlamanın mevcut olduğu görülmektedir.Kimsesizlik kişinin arzuladığı sosyal etkileşimi ile sahip olduğu sosyal etkileşimi arasında meydana gelen çelişkileri sonucunda hissettiği doğru olmayan psikolojik hali biçiminde

anlamlandırmaktadır(Kuru,2000).Rogers'a göre yalnızlık bireyin kişilerarası ilişkilerinde gerçek bir ilişkisinin olmadığını düşündüğü anda oluşan bir durumdur(Rogers,1994).

Yapılan araştırmalar bireyin yalnızlık duygusunun gelişmesindeki etkenlere örnek olarak yeni sosyal ilişkiler kurma isteksizliği,motivasyonazlığı, sosyal etkinliğe katılımdaki ilgisizlik ve sosyal beceri eksikliğini sebep olarak göstermektedir(Çakıl,1998).Ayrıca bireyin yalnızlık duygusunun oluşumunda sosyal ilişkilerin sayısı,sıklığı ve niteliği de önemli bir etken olarak görülmektedir(Kuru,2000).Yalnızlık ile ilgili yapılan bazı araştırmalarda yalnızlığın psikolojik sorunlara neden olarak bireyde depresyon,intihar,düşük benlik ve alkol bağımlılığı gibi çeşitli sorunlarla ilişkili olduğu ortaya konulmuştur(Özodaşık,2001).

Yalnızlık Türleri

Weiss sosyal ve duygusal olmak üzere yalnızlığı 2 ayrı kategoride değerlendirilmiştir.Bunlar sosyal ve duygusal yalnızlıktır.

- Sosyal yalnızlık;bireyin zayıf sosyal ilişkide sahip olması ile ortaya çıkan yalnızlık türüdür.Bireyin sosyal yalnızlığı sosyal bir ağ ile çözülebilir(Weiss,1973).
- Duygusal yalnızlık ise,bireyin yakın veya derin bir ilişki bağının olmaması veya kaybetmesi ile hissedilen yalnızlıktır.Bu yalnızlık daha çok bağlanma ile ilişkilidir(Uğur,2018).

Young'un 1982 yılında yaptığı bir çalışmaya göre yalnızlık,kronikyalınlık,geçici yalnızlık ile durumsal yalnızlık olmak üzere 3 türdür.

- Kronik yalnızlık;en az iki yıl veya daha uzun süren dönemde sosyal ilişkiden uzak kalma(Özdemir,2011).
- Geçici yalnızlık;günlük ve kısa süreli olan yalnızlıktır.
- Durumsal yalnızlık ise, bireyin hayatında gerçekleşen bazı değişikliklerden dolayı uyum sorunu yaşaması ve sosyal ilişkilerden doyum sağlayamaması ile oluşan yalnızlıktır(Perlman ve Peplau,1984).

Yalnızlığın Nedenleri

Yalnızlığa neden olan faktörler arasında sosyal güvence, yaş, cinsiyet ,öğrenim durumu, çocuk sahibi olma,aileortamı,gelir düzeyi gibi kavramlar neden olmaktadır. Bu kavramlara ek olarak iletişim sorunları,eğitimdurumu,teknolojik uyum sağlama gibi kavramların etkisi yer almaktadır (Kahrıman,2014).

Kuzey Amerika’da bazı gazetelerde yayınlanan anketin sonucuna göre ebeveynlerini yardım etmeyen ve anlaşılması güç olarak tanımlayan bireyler ile ebeveynleri yardımcı ve sıcak olan kişiler karşılaştırıldıklarında, ebeveynleri yardım etmeyen bireylerin daha yalnız hissettikleri belirtilmiştir(Bilgin,1995).Aynı zamanda araştırmacılar tarafından yalnızlığın sebepleri farklı olarak açıklanmaktadır.

Peplau ve Perlman’ın 1984 yılında yaptığı bir çalışmada yalnızlık hissinin oluşmasında etkenler 3 kategoriye ayrılmıştır;

- Yalnızlık kişiseldir ve birey hem tek başına iken hem de kalabalık içinde olduğunda yaşanabilen bir duygudur.
- Yalnızlık bireyin sosyal anlamdaki ihtiyaçlarında meydana gelen yetersizliklerden kaynaklanır.
- Yalnızlık üzücü ve acı verici bir histir(Perlman ve Peplau, LonelinessResearch: A Survey Of EmpiricalFindings).

Yapılan araştırmalar yalnızlıkların geçici ve içsel sebepler ile ilişkilendirilen bireylerin bu durumda daha az etkilendiğini ve durumu değiştirebilmek için çaba sarf edebileceklerine inanmaktadırlar.Örneğin”yalnız olarak benim yüzümden ve başka kişilerle tanışabilmek için yüksek oranda çaba sarf etmeliyim” şeklinde düşünen bir birey karamsar ve depresif hissedebilmektedir.Bu da kendilerinin kaderine teslim olma durumuna sebep olmaktadır(Bilgin,1995).Araştırmacılar bireyin yalnız olmasına neden olan faktörleri içsel,dışsal ve değişebilen,değişemeyen şeklinde aşağıda yer aldığı gibi gruplamıştır.

İçsel Nedenler

- Rededilme korkusu	-Şanssızlık
-Çekici olmama	-Utangaçlık
-Antipatik olmama	-Çaba göstermeme
	-Kötümserlik
	-Bilgisizlik
-

**Değişebilen
Nedenler**
Değişemeyen Nedenler

-Diğer gruplar	-Kişisel olmayan durumlar
-Diğerlerinin korkuları	-Fırsat yoksunluğu
-Diğerlerinin eksikliği	

Dışsal Nedenler

Şekil 1. Yalnızlığın Algılanan 13 Nedeni (Michela, Peplau ve Weeks, 1982)

Şekil 1’de yalnızlığın açıklanmasında 13 neden kullanılmıştır.

- Rededilmek korkusu: Birey ilişki yaşadığı durumda sahip olduğu rededilme korkusudur.
- Çekici olamama: Bireyin fiziksel anlamda çekici olamama durumudur.
- Bilgisizlik: Bireyin romantik ilişki ve arkadaşlık kuramaması durumudur.
- Şanssızlık: Birey arkadaşlık kurma konusunda kendisini şanssız hissetmesi durumudur.
- Çaba göstermeme: Bireyin başka kişilerle tanışmak için çaba sarf edememesi durumudur.
- Kötümserlik: Birey ilişki kurabilecek şansa sahip olmadığı düşüncesine sahip olmasıdır.
- Utangaçlık: Bireyin ilişki kurarken utangaç davranmasıdır.

- Diğerlerinin korkuları:Diğer kişilerin yalnızlık yaşayan bireylerle ilişki kurmakta zorluk çekmesidir.
- Diğer Gruplar:Diğer bireylerin arkadaşlık kuramayan kişilerle ilişki kurmak istememeleridir.
- Kişisel Olmayan Durumlar:Bireyin birçok kişi ile kişisel olmayan ilişkiler kurmasıdır.
- Diğerlerinin İsteksizliği:Bireyin diğer kişilerle romantik ilişkiler veya arkadaşlık kuramaması durumudur.
- Fırsat Yoksunluğu: Bireyin diğer kişilerle romantik ilişki ve arkadaşlık kurma konusunda fırsatının olamamasıdır.
- Antipatik kişilik:Bireyin diğer kişiler tarafından hoş karşılanmayan tavırlara sahip olması durumudur.

Yalnızlığı Açıklayan Kuramlar

Psikodinamik Yaklaşım

Psikodinamiğin bakış açısında bireyin kendi isteği doğrultusunda olan kimsesizlik, makul ve normal bir kimsesizlik durumu olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca birey diğer kişilerle kurduğu ilişkilerde bazı sıkıntılar yaşıyor ise bu durum kendisinde gerilime sebep olabilir.Bireyin bu olumsuz duygu halinden kurtulabilmesi için yalnız olmayı seçiyor ise, bu isteği nevrotik bir durum olarak değerlendirmektedir(Horney,1999).

Froman ise yaptığı çalışmalar sonucunda sevgiyi geliştirememiş olan bireylerin önemsizlik ve yalnızlık duygularının yaygın olacağını belirtmiştir(Geçtan,2005).

Varoluşçu Kuram

Varoluşçu araştırmacıların yaklaşımına göre birey,doğası gereği hayatlarının bazı dönemlerinde yalnızlık duygusu yaşadığını ifade eder(Perlman ve Peplau,1982).Birey bu yalnızlık duygusunu kabullenip sonucu ile yüzleşebildiği takdirde diğer insanlar ile yakınlık kurabilir(Yalom,2001).Bireyin özgür olabilmesi açısından varoluşçu kuramcılar yalnızlığı, olumlu bir yaşam deneyimi olarak değerlendirmektedirler(Perlman ve Peplau,1982).

Varoluşçu yaklaşıma göre her insan aslında yalnızdır. Birey yalnızlığının acısını sevgi ile ve duygularını diğer insanlarla paylaşarak telafi edebilir (Yalom, 1999).

Bilişsel Kuram

Bilişsel yaklaşıma göre bireyin içinde bulunduğu sosyal ilişkilerindeki doyumsuzluktan dolayı yalnızlık duygusunu yaşar. Birey uyum sorunu yaşadığında ve sosyal ilişkilerinde yeterli düzeyde ihtiyaçlarını karşılayamadığı takdirde yalnızlık duygusu ortaya çıkmaktadır (Karaduman, 2013).

Bireyin sosyal ilişkileri, geçmiş yaşantısı ve başka insanların tecrübelerinden faydalanır. Bu bakış açısı doğrultusunda yapılan şahsi değerlendirmeler hayal ürünü olabilir. Bu sebeple bireyin hayatında yaşadığı olumsuz ilişkilerin ve başarısızlıklarına yönelik yüklemeler sonucunda yalnızlık algısı değişmez bir olay olarak algılanabilmektedir (Perlman ile Peplau, 1982).

Yalnızlık İle İlgili Yurtiçinde Ve Yurtdışında Yapılan Çalışmalar

Yalnızlık konusunda literatürde fazlaca çalışma yer almaktadır. Ülkemizde yapılan önemli çalışmalardan birisi Demir'in 1990 yılında yaptığı çalışmadır. Araştırmaya göre yakın arkadaş sayısı fazla olmayanların yeni iletişim kurmaya eğilimi olmayan, sorunlarına başkalarına açmayan bireylerin daha fazla süreyle yalnızlık yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır (Demir, 1990).

Tarhan'ın 1996 yılında 6., 7. Ve 8. Sınıf 370 öğrenci ile yaptığı çalışmanın sonuçlarına göre bireyin sahip olduğu sosyal statünün, yalnızlık düzeyinde önemli ölçüde etkisinin olduğunu ortaya koymuştur (Tarhan, 1990).

Cinsiyet değişkeni ele alınarak yapılan araştırma sonuçlarına göre erkeklerin yalnızlık duygusunu yaşamaya daha yatkın oldukları bulunmuştur (Saraçoğlu, 2000).

Çeçen'in yaptığı araştırma sonucunda erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha çok yalnızlık yaşamakta ve az hayat doyumuna sahip olan bireylerin, fazla hayat doyumuna sahip olan bireylerden yüksek oranda yalnızlık yaşadıklarını ortaya koymuştur (Çeçen, 2007).

Özen'in üniversite öğrencileri ile yaptığı araştırma sonuçlarına göre, bireylerin internet kullanımı sonucunda yalnız hissettiği ve bu yalnızlık hissini onları internet kullanımına yönelttiği sonucu ortaya koyulmuştur (Özen, 2009).

Yurtdışında yapılan bir çalışma sonucuna göre,yaşı büyük olan olgun birelerin daha fazla yalnızlık yaşadığı ortaya konulmuştur(Quay,2002,akt.Karaduman,2013:11).

Yurtdışında yapılan diğer bir çalışmaya göre, yalnızlık ile depresyon,ümitsizlik ve intihar düşünceleri gibi değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olduğuna ulaşılmıştır(Booth ve Bohnsnck,1992).

Üniversite öğrencileri ile yapılan bir araştırmaya göre yalnızlık ve bağlanma arasında negatif bir ilişki olduğunu göstermiştir(Wiseman,2005).

18 yaş ve üzeri bireylerle yurtdışında yapılan bir araştırma sonucuna göre düşük sosyoekonomik durum,aile içi şiddet ve güçlü bir dini inanç olmayan bireylerde yalnızlığın çok fazla yaşandığı elde edilen sonuçlar arasındadır(Lauder,Kerry ve Siobhan,2006).

Beş Faktör ve Yalnızlık

Beş faktör ve yalnızlık ile ilgili yapılan araştırmalara göre yalnızlık duygusunun oluşmasında birçok faktörün etkisi vardır(Perlman ve Peplau,1981).Bu faktörler arasında yalnızlık duygusuna neden olan en önemli değişkenlerden biriside kişiliktir(Cheng ve Furnham,2002).

Atak'ın yaptığı araştırmaya göre beş faktör kişilik özellikleri,yalnızlığıyordamada önemli bir faktör olduğu saptanmıştır(Atak,2009).Lise öğrencileri ile yapılan çalışmada bireyin çevresi ile kurduğu iletişim tutum ve yaklaşımı o bireyin yalnızlık düzeyini belirlemede etkisi olduğu sonucuna varılmıştır(Karababa ve Dilmaç,2016).

Beş faktör kişilik özellikleri boyutlarından ahenklilik,nevrotiklik,dışadönüklük ve tecrübeye açıklık, yalnızlığın yordanmasında önemli bir role sahiptir(Atlı ve Kendalı,2016).Ayrıca beş faktör kişilik özellikleri boyutlarından olan mesuliyetlilik değişkeni ve yalnızlık düzeyi arasında manalı bir ilişki bulunamamıştır(Atak,2009).

Literatüre bakıldığında yapılan araştırmaların çoğunda yalnızlığın yordayıcı olarak beş faktör kişilik özelliklerinden bahsedilmektedir.Bu sebeple bireylerin yalnızlık düzeylerinin belirlenmesinde beş faktör kişilik özellikleri önemli bir yer tutmaktadır.

Benlik Saygısı

Benlik saygısı,kişinin yaptıklarından hoşnut olması, benliği ile uyumlu olması duygusu durumudur.Yüksek benlik saygısının sahip olan bireyler kusursuz olduklarını düşünmekte ve kendisini diğer insanlardan üstün görme eğilimine sahip olmaktadır(Rosenberg,1989).

Diğer bir tanıma göre benlik saygısı bireyin kendisini sevmeye ve olumlu beğeniye değer görme durumudur.Bireyin kendisini olduğu gibi kabullenmesi özüne güvenmesini sağlayan pozitif bir duygu durum halidir(Yörükoğlu,2000).

Coopersmith'e göre benlik saygısı bireyin kendisini önemli,başarılı ve yeterli olup olmadığı gibi inançlarını kabul etme ya da etmeme gibi tutumlarıdır(Coopersmith,1967).

Benlik Saygısı Çeşitleri

Kişisel özen literatürde yüksek ve düşük benlik saygısı olarak iki farklı şekilde incelenmektedir.Bu kısımda düşük benlik ve yüksek benlik saygısına sahip bireylerin özellikleri anlatılmıştır.

Benlik saygısının yüksek olması bireyin başarılarının kaynağı olarak kendilerini görebilmelerini ve herhangi bir başarısızlık sonrası kolay motive olarak kaldıkları yerden devam edebilme gücüne sahip olmalarını sağlamaktadır(Yavuzer,2000).Ayrıca yüksek benlik saygısına sahip olan bireyler olay ve durumlar karşısında pozitif bakış açısına sahiptirler(Rosenberg,1965).Düşük benlik saygısına sahip olan bireyler hem eğitim hem de sosyal hayatında başarısız olma eğilimindedir(Yavuzer,2000).Yörükoğlu'na göre düşük benlik saygısına sahip olan birey ebeveynleri de dahil olmak üzere hayatlarında değer verdikleri herkesin kendilerine değer vermedikleri inancına sahiptirler(Yörükoğlu,2004).

Diğer bir araştırmaya göre düşük benlik saygısına sahip olan bireyler kendilerinin diğerlerinden daha üstün olduklarını kanıtlayabilmek için yakın ilişkiler kurarlar.Fakat sahip oldukları yetersizlik duygusundan dolayı iletişimi kopan yalnız kalmayı tercih edebilirler(Geçtan,1990).

Yapılan araştırmaların geneline bakıldığında bireyin sahip olduğu benlik saygısında meydana gelen düşüşler nedeniyle insanlar sosyal ve bireysel anlamda problem yaşamaktadırlar.

Benlik Saygısını Etkileyen Faktörler

Kişinin yüksek veya düşük kişisel saygısına sahip olmasında etkili olan birçok faktör bulunmaktadır. Sosyal çevre, okul başarısı, fiziksel görünüş, sağlık durumu, okul, arkadaş çevresi, gerçek benlik ve ideal benlik arasındaki ilişki, cinsiyet gibi birçok değişkenin etkisi olduğu yapılan çalışmalar sonucunda ortaya konulmuştur (Kimter, 2008).

Anne ve babanın tutumları bireyin benlik saygısının gelişiminde önemli bir yer tutmaktadır. Fikrini belirtmesine izin verilmeyen ve sözleri önemsenmeyen bir ortamda büyüyen çocuk saldırgan, içine kapanık huysuz ve güvensiz bir birey olabilir (Yörükoğlu, 2004).

Çocukluk döneminden itibaren bireyin benlik saygısını oluşturmak için ebeveynlerin sevecen ve sıcak bir ortam sunmalıdırlar. Bireyin sağlıklı bir kişilik elde edebilmesi için hem fizyolojik hemde de psikolojik ihtiyaçlarını zamanında ve yeterli ölçüde karşılanması sağlıklı bir bireyin oluşumu için elzem gereksinimlerdir (Aktaran: Sarıücekörükçü, 2004).

Benlik Saygısını Açıklayan Kuramlar

Benlik saygısını açıklarken literatür incelendiğinde benlik saygısının evrensel olmadığını ve çeşitli kavramlar ile açıklandığı görülmektedir. Yapılan tanımlamalar bazılarının benzer ve farklı yönleri mevcuttur. Bu anlamda literatürde araştırmalar benlik saygısını farklı tanımlamalar getirmişlerdir. James'in açıklamasına göre benlik saygısı bireyin başarısı ve istekler arasında kurduğu denge ile meydana gelir. Bireyin başarmak istedikleri arttıkça kişisel özeni de o yönde artarak bir düzeyde olacaktır (Eşer, 2005).

Rogers'a göre bireyin çevresindeki diğer kişilerden aldığı değer görme duygusudur (Rogers, 1959).

Adler'in kuramına göre benlik saygısının temelinde benlik saygısını zayıflatan durumlar ve yetersizlikler yatmaktadır. Adler benlik saygısını bireyin aşağılık

duygusundan üstünlük duygusuna geçişi olarak tanımlamıştır. Ona göre bireyin düşük benliğe sahip olmasındaki etkenler arasında doğum sırası, sosyal ilişkilerde reddedilme, aile içindeki durum ve bireyin sahip olduğu hastalıklar etkili olmaktadır (Eşer, 2005).

Sullivan'a göre benlik saygısının oluşumu kişilerarası ilişkilere bağlıdır. Birey çevresindeki benlik saygısını düşmesine sebep olan etkenlere karşı korumalıdır. Benlik saygısının yitirilmesi sonucunda birey anksiyete ve üzüntü duyacaktır. Bu sebeple birey benlik saygısını düşüren etkenleri azalttığı zaman kabul edilebilir bir benlik saygısı düzeyine sahip olmaktadır (Sullivan, 1953).

Jung'a göre ise benlik saygısı orta yaşlardan itibaren oluşmaya başlar ve ilerleyen zamanlar kişilik gelişimi tamamlanmaktadır. Bireyin kendini gerçekleştirebilmesi için kendisi hakkında bildiği her şeyle ilgili bilinçli olması gerekir. Çünkü ancak birey kendini bu yolla tanıma imkanına sahip olabilir (Geçtan, 1999).

Benli Saygısı İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Benlik saygısı hususunda hem yurtiçinde hem yurtdışında birçok araştırma yapılmıştır. Öztürk'ün 9-13 yaşındaki 308 öğrenci ile 2006 yılında yaptığı çalışmaya göre anne ve babası boşanmış ile ananme ve babası birlikte olan bireylerin benlik saygısı ve kaygı düzeyleri arasında manalı ve olumsuz bir etkileşim olduğu bulunmuştur. Sonuçlara göre benlik saygısı fazla seviyede olan bireylerin kaygı düzeyleri kaygısı az olanlardan düşük olmaktadır (Öztürk, 2006). Duru'nun ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin anne ve babalarının tutumu ve benlik saygısı arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılmıştır. Annelerle babalarını demokratik bir biçimde algılayan bireylerin benli hürmeti yüksek, anne ve babasını otoriter olarak algılayan bireylerin benlik saygısı düşük olduğu saptanmıştır. Sonuç olarak benlik saygısının anneyle babalarının tutumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Duru, 1995).

Aslan'ın Ankarada yaşayan farklı meslek gruplarından 870 kişi ile yaptığı araştırma sonuçlarına göre depresyon düzeyi ile iş doyumu arasında olumsuz, benlik saygısı düzeyi aile arasında olumlu yönde bir korelasyon olduğu saptanmıştır.

Yüksek, düşük ve orta iş doyumuna sahip olan üç farklı grup karşılaştırıldığında iş doyumu düzeyi artıkça benlik saygısı düzeyinde artış ve depresyon düzeyinde azalma olduğu saptanmıştır (Aslan, 2006).

Çetin'in⁴¹⁷ 4. Sınıf öğrenci ile cinsiyet,doğuşsırası,anne baba tutumu,anne baba eğitim duru ve empatik beceri düzeyi ve benlik saygısının bağlantısı incelenmiştir.Araştırmanın bitişinde benlik saygısı ve empati arasında anlamlı ve olumlu bir etkilşimsaptanmıştır.Ayrıca yüksek empati düzeyine sahip bireylerin benlik saygısı düşük empati düzeyine,düşük olanların benlik saygısı düşük olarak saptanmıştır(Çetin,2006).

Balat ve Akman'ın farklı sosyo-ekenomik düzeye sahip olan 482 lise öğrencisi ile yaptığı çalışmanın sonucunda,bireyin benlik saygısı düzeyinin cinsiyet,sınıf düzeyi ve sosyoekonomik düzeyi açısından bir farklılık olmadığını ortaya koymuştur(Balat ve Akman,2004).

Benlik saygısı ile ilgili yurtdışında yapılan araştırmalara göre lisede öğrenim gören 720 öğrenci ile yapılan araştırma bulgularına göre kızlarda erkeklerden az bir benlik saygısı düzeyi bulunduğu saptanmıştır.Ayrıca Mesleki ve teknik okullarda öğrenim alan erkek öğrencilerin ,diğer okullarda öğrenim gören erkekler öğrencilerden benlik saygısı düzeyinin az miktarda bulunduğu görülmüştür(Houtte,2005).

Kerin'in 120 üniversite öğrencisi ile benlik saygısının seviyesinin çeşitli psikolojik fonksiyonlar ile tutarlılığının rolü üzerine yaptığı çalışma sonucuna göre tutarsız benlik saygısı bulunan bireylerin tutarlı benlik saygısı bulunan bireylerin tutarlı benlik saygısına sahip olan bireylere kıyasla olumsuz olay ve durumları daha fazla içselleştireceğine ve genelleme yaptığı saptanmıştır.Ayrıca aşırı genelleme ve benlik saygısı arasında manalı bir etkileşim bulunmuştur(Kernis,2005).

1967 yılında Coopersmith'in ergenlerin kaygı düzeylerini ortaya koymak amacıyla yaptığı araştırma sonucu doğrultusunda düşük benlik saygısına sahip olan ergenlerin başarısızlıklarını daha kolay kabullendiklerini ve benlik saygısı yüksek olan bireylerin ise kendi zayıf performanslarını kolay kabullenmedikleri sonucuna varmıştırlar(Coopersmith,1967).

Benlik Saygısı ve Beş Faktör Kişilik Özellikleri

Benlik saygısındaki var olan bireysel farklılıklar sebebiyle insan davranışlarıyla daha kolay yordanabilir.Yani bir bir bireyin düşük veya yüksek benlik saygısına sahip olması sebebiyle kişinin davranışları daha iyi tanımlanabilir.Yüksek benlik saygısı düzeyine sahip olan kişi psikolojik anlamda özgüveni yüksek,sosyal kurallarla

uyumlu,pozitif davranma gibi eğilimlere sahipken ,düşük benlik saygısına sahip olan kişi bu davranış ve tutumların tam tersi hareket etme eğilimi gösterebilmektedir(Leary ve Macdonald,2003).

Bireyin benlik saygısına sahip olması kendisinin değerini bilmesi aynı zamanda başkalarına olan sorumluluğuyla birlikte hareket etmesi demektir(Podest,2001).

Benlik saygısı ve kişilik özellikleri arasındaki ilişki incelendiğinde yapılan araştırma sonuçları genel olarak kişilik özelliklerindeki beş faktöründe benlik saygısı ile ilişkisi olduğunu ortaya koymaktadır(Hair ve Grazino,2003).Ayrıca duygusal dengesizlik faktörü ile nörotisizm arasındaki ilişki güçlü bir ilişki olduğunu ortaya koyan birçok araştırma mevcuttur.

Beş faktör kişilik özellikleri çocukluk döneminden başlayarak ergenlik dönemine kadar olgunlaşır ve bu dönemden sonra genç yetişkinlik döneminde ise küçük de olsa bazı değişimler meydana gelir.Nispeten değişmeyen ve sabit kalan beş faktör,bireyin kişilik boyutları kalıcı hale gelme sürecindeyken çoğunlukla kendi varlığı hakkında benlik saygısında oluşur (Leary ve Macdonald,2003). Yetişkin bir bireyin kimlik kazanma süresi boyunca başarılı veya başarısız şeklinde kendisini değerlendirmesi kişiliğinin tutarlı olması için önemlidir.Bu sebeple beş faktör kişilik özellikleri benlik saygısını yordaması açısından kişilik özellikleri ve benlik saygısı arasındaki ilişki araştırılmıştır(Aslan,2012).

BÖLÜM 3

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır ve desen olarak tarama modeli seçilmiştir. Tarama modelinde kişi, grup ya da fiziksel ortamların belli başlı özelliklerini belirlemek amacıyla verilerin toplanmasını hedefleyen çalışmalardır (Büyüköztürk vd., 2018).

Bu çalışmada katılımcıların beş faktör kişilik özelliklerine göre benlik saygısı ve yalnızlık düzeylerinin incelenmesi hedeflendiği için tarama modeli kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evreni Türkiye'de yaşayan evli kadınlardır. Örneklem ise Hatay'da yaşayan 18-63 yaş arası 250 evli kadından oluşmaktadır. Tüm evrene ulaşmak maliyet, zaman ve kontrol açısından mümkün olmadığından çalışmada örnekleme yoluna başvurulmuştur.

Tablo 3.*Katılımcıların Tanıtıcı Özelliklerine Yönelik Dağılım (n=250)*

	n	%
Yaş		
18-30 yaş	122	48,8
31 yaş ve üzeri	128	51,2
Anne Baba Birlikte Olma		
Birlikte	243	97,2
Boşanmış	7	2,8
Anne Eğitim Seviyesi		
İlkokul Mezunu	129	51,6
Lise Mezunu	72	28,8
Üniversite Mezunu	49	19,6
Baba Eğitim Seviyesi		
İlkokul Mezunu	156	62,4
Lise Mezunu	69	27,6
Üniversite Mezunu	25	10,0
Ekonomik Durum		
Kötü	1	0,4
Orta	207	82,8
İyi	35	14,0
Çok İyi	7	2,8

Tablo 3'e göre araştırmaya toplam 250 evli kadın katılırken, katılımcıların %48,8'i 18-30 yaş aralığında, %51,2'si ise 31 yaş ve üzerinde yer almaktadır. Katılımcıların çoğunluğu %82,8 ile orta düzeyde ekonomik duruma sahiptir. Katılımcıların %97,2'sinin anne babaları birlikte, %2,8'i boşanmıştır. Katılımcıların anne

babalarına ait eğitim düzeyi incelendiğinde annelerin %51,6, babaların ise %62,4 ile çoğunluğunun ilkokul mezunu olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Çalışma için veri toplama aracı olarak 3 ölçek ve bir kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Kişisel bilgi formu araştırmacının kendisi tarafından oluşturulmuştur. Araştırmada kullanılan ölçekler iki boyuta sahip benlik saygısı ölçeği, beş faktörden oluşan kişilik ölçeği ve UCLA-LS3 ölçeğidir. Bu ölçeklerle ilgili gereken bilgiler aşağıda verilmiştir.

Beş Faktör Kişilik Ölçeği

Beş Faktör Kişilik Ölçeği, kişilik özelliklerini ölçebilmek için Benet-Martinez ve John tarafından 1998 yılında geliştirilmiştir. Benet ve Martinez ölçeğin iç tutarlılık katsayısını 1998 yılında .83 olarak bulmuşlardır. BFKÖ, 5'li Likert tipinde (1-Hiç Katılmıyorum, 5-Tamamen Katılıyorum) ve 44 maddeden oluşan bir ölçektir. Ölçek; dışa dönüklük, duygusal dengesizlik (nevrotiklik), yumuşak başlılık, sorumluluk ve deneyime açıklık olmak üzere beş faktörden oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçe 'ye uyarlanması, Sümer ve Sümer tarafından 2005 yılında yapılmıştır. Beş faktör kişilik ölçeği iç tutarlılık katsayısı .64-.77 arasında olduğu bulunmuştur (Sümer, 2005).

UCLA Yalnızlık Ölçeği III (UCLA LS3)

Russel ve arkadaşları tarafından 1980 yılında bireyin yalnızlık düzeyini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek 10 u negatif ve 10 u pozitif ifade içeren 20 maddeden oluşmaktadır. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0.94 olarak bulunmuştur. Ölçek ilk defa Türkiye'de Yaparel tarafından 1984 yılında Türkçeye çevrilerek kullanılmıştır. Yaparel tarafından kullanılan bu ölçeğin güvenilir ve geçerli olduğunu anlanmak amacıyla Demir 1989 yılında bir çalışma yapmıştır. Yapılan çalışma sonrasında iç tutarlılık .96 bulunmuştur. Ölçek her ne kadar güvenilir ve geçerli olsa da sınırlı bir örnekleme yapıldığı için daha fazla araştırmaya ihtiyacı olduğu ortaya konulmuştur. Bunun üzerine Durak ve Durak 2010 yılında UCLA-LS yalnızlık ölçeğinin 3. versiyonunu geliştirmişlerdir. Bu versiyonda Durak ve Durak ölçeği farklı örneklemeler üzerinde denemeye karar vermişlerdir. Bu örneklemeler kolej öğrencileri, hemşireler, ve öğretmenler olarak farklı meslek ve farklı yaş gruplarından oluşmaktadır. Ölçek diğer versiyondan farklı olarak 9 pozitif ve 11 negatif madden

oluşmaktadır.Ölçeğin iç tutarlılığı .89 ile . 94 arasında bulunmuştur(Durak ve Durak,2010).

İki boyutlu benlik saygısı ölçeği: Öz-yeterlilik ve kendini sevmeye alt boyutları olanölçekTafarodi ve Swann tarafından 2001 yılında geliştirilmiştir. Ölçek 16 maddeden oluşmakta ve 5 li likert tipi yapıdadır. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı “öz-yeterlilik” alt boyutu için kadınlarda .83, erkeklerde .82, “kendini sevmeye” alt boyutu için ise kadın ve erkeklerde .90 olarak bulunmuştur. Ölçeğin Türkçe’ye uyarlaması Doğan tarafından 2011 yılında yapılmıştır. İç tutarlık katsayısı “kendini sevmeye” alt boyutu için 83 “öz-yeterlilik” alt boyutu için 0.74 olarak bulunmuştur(Doğan,2011).

Verilerin Toplanması

Katılımcılara uygulama öncesinde araştırma ile ilgili detaylı bilgi verilmiş ve araştırmaya katılımları konusunda yazılı bir şekilde onamları alınmıştır.Soru formu çalışmaya katılmayaistekli evli kadınlar ile yüz yüze görüşme yapılarak uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında evli kadınların kişilik özelliklerinin benlik saygısı ve yalnızlık düzeylerini yordayıpyordamadığını incelemek için çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Çoklu regresyon analizine geçmeden önce temel varsayımlardan olan normallik, çoklu bağlantı ve otokorelasyon varsayımları incelenmiştir.

Normallik varsayımı için çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiştir (Tablo 4).

Tablo 4.*Araştırma değişkenlerine ait basıklık ve çarpıklık değerleri*

	n	Çarpıklık	Basıklık
Benlik Saygısı	250	-0,98	0,89
Yalnızlık	250	-0,00	-0,35
Dışa Dönüklük	250	-0,27	-0,12
Duygusal Dengesizlik	250	-0,00	-0,46
Yumuşak Başlılık	250	-0,22	-0,07
Sorumluluk	250	-0,35	0,53
Deneyime Açıklık	250	-0,22	-0,16

Tablo 4'e göre çarpıklık değerleri -0,98 ile -0,00 aralığında; basıklık değerleri ise -0,46 ile 0,89 aralığında olduğu görülmektedir. Bu değerler $\pm 1,5$ aralığında olduğu için değişkenlerin normallik varsayımını karşıladığı görülmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Çoklu bağlantı varsayımı için VIF ve Tolerans değerleri incelenmiştir. Bu kapsamda TOL değerleri 0,982 ile 0,992 aralığında, VIF değerleri ise 1,008 ile 1,018 aralığında bulunmuştur. VIF değeri 10'dan küçük olduğu için, Tolerance değeri de 0,10'dan büyük olduğu için çoklu bağlantı problem bulunmamaktadır (Hair, Black, Babin ve Anderson, 2014). Ayrıca her bir regresyon analizinde önce otokorelasyon problemi olup olmadığı Durbin-Watson değerleri ile incelendikten sonra regresyon analizi sonuçları yorumlanmıştır.

Sosyo-demografik değişkenlere göre katılımcıların benlik saygısı, yalnızlık düzeyleri ve kişilik özellikleri karşılaştırılırken bağımsız örneklemelerde t testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Bağımlı değişkenin, iki gruptan oluşan bağımsız değişkenlere göre karşılaştırılması için bağımsız örneklemelerde t testi, ikiden fazla gruptan oluşan bağımsız değişkenlere göre karşılaştırılmasına tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır.

Analizler Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı (IBM SPSS 22.0) paket programı ile gerçekleştirilmiş ve anlamlılık düzeyi 0,05 olarak belirlenmiştir.

BÖLÜM 4

Bulgular

Tablo 5.

Araştırmada kullanılan ölçeklere ve alt boyutlara ait tanımlayıcı istatistikler

Değişkenler	n	$\bar{x}$	SS
Benlik Saygısı	250	64,38	5,62
Yalnızlık	250	49,99	4,49
Dışa Dönüklük	250	29,96	3,53
Duygusal Dengesizlik	250	21,32	3,80
Yumuşak Başlılık	250	37,98	2,43
Sorumluluk	250	33,11	3,13
Deneyime Açıklık	250	34,97	3,49

Tablo 5'e göre, araştırma değişkenlerinden benlik saygısı puan ortalaması 64,38, yalnızlık puan ortalaması 49,99, dışa dönüklük puan ortalaması 29,96, duygusal dengesizlik puan ortalaması 21,32, yumuşak başlılık puan ortalaması 37,98, sorumluluk puan ortalaması 33,11 ve deneyime açıklık puan ortalaması 34,97'dir.

Tablo 6.

Yaş Gruplarına Göre Benlik Saygısı, Yalnızlık Düzeyi ve Kişilik Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması İçin Yapılan t Testi Sonuçları

Skorlar	Yaş	n	$\bar{x}$	SS	t	p
Benlik Saygısı	18-30 yaş	122	65,01	4,74	1,744	0,08
	31 yaş ve üzeri	128	63,77	6,30		
Yalnızlık	18-30 yaş	122	49,80	4,64	0,676	0,50
	31 yaş ve üzeri	128	50,18	4,35		
Dışa Dönüklük	18-30 yaş	122	29,99	3,73	0,121	0,90
	31 yaş ve üzeri	128	29,94	3,34		
Duygusal Dengesizlik	18-30 yaş	122	21,07	3,67	-0,983	0,33
	31 yaş ve üzeri	128	21,55	3,92		
Yumuşak Başlılık	18-30 yaş	122	38,24	2,35	1,617	0,11
	31 yaş ve üzeri	128	37,74	2,48		
Sorumluluk	18-30 yaş	122	33,56	2,91	2,235	0,03*
	31 yaş ve üzeri	128	32,68	3,27		
Deneyime Açıklık	18-30 yaş	122	34,85	3,48	-0,528	0,60
	31 yaş ve üzeri	128	35,09	3,49		

*p<0,05

Uygulanan bağımsız örneklem t testi sonucunda yaş gruplarına göre benlik saygısı, yalnızlık, dışa dönüklük, duygusal dengesizlik, yumuşak başlılık ve deneyime açıklık puanlarında anlamlı farklılık yokken ($p>0,05$), sorumluluk puanlarında anlamlı farklılık vardır ($p<0,05$). Sorumluluk puanlarında hangi grubun daha yüksek ortalama puana sahip olduğu incelendiğinde 18-30 yaş arasındaki kadınların sorumluluk puanları, 31 yaş ve üzerinde yer alan katılımcıların sorumluluk puanlarından daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 7.

Ekonomik Duruma Göre Benlik Saygısı, Yalnızlık Düzeyi ve Kişilik Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması İçin Yapılan t Testi Sonuçları

Skorlar	Ekonomik Durum	n	$\bar{x}$	Ss	t	p
Benlik Saygısı	Kötü ve orta	208	64,25	5,70	-0,759	0,45
	İyi ve çok iyi	42	64,97	5,19		
Yalnızlık	Kötü ve orta	208	49,89	4,46	-0,803	0,42
	İyi ve çok iyi	42	50,50	4,67		
Dışa Dönüklük	Kötü ve orta	208	29,97	3,64	0,023	0,98
	İyi ve çok iyi	42	29,95	2,99		
Duygusal Dengesizlik	Kötü ve orta	208	21,23	3,87	-0,788	0,43
	İyi ve çok iyi	42	21,74	3,44		
Yumuşak Başlılık	Kötü ve orta	208	37,98	2,43	-0,047	0,96
	İyi ve çok iyi	42	38,00	2,41		
Sorumluluk	Kötü ve orta	208	32,94	3,12	-1,928	0,06
	İyi ve çok iyi	42	33,95	3,03		
Deneyime Açıklık	Kötü ve orta	208	34,95	3,56	-0,202	0,84
	İyi ve çok iyi	42	35,07	3,14		

*p<0,05

Uygulanan bağımsız örneklem t testi sonucunda ekonomik duruma göre benlik saygısı, yalnızlık, dışa dönüklük, duygusal dengesizlik, yumuşak başlılık, sorumluluk ve deneyime açıklık puanlarında anlamlı farklılık yoktur ($p>0,05$). Diğer bir deyişle bu sonuçlar ekonomik duruma aynı özellikleri göstermekte, farklı özellikler bulunmamaktadır.

Tablo 8.

Anne Eğitim Seviyesine Göre Benlik Saygısı, Yalnızlık Düzeyi ve Kişilik Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması İçin Yapılan ANOVA Sonuçları

Skorlar	Anne Eğitim Seviyesi	n	$\bar{x}$	Ss	F	p
Benlik Saygısı	İlkokul Mezunu	129	64,24	5,83	0,113	0,89
	Lise Mezunu	72	64,63	5,40		
	Üniversite Mezunu	49	64,32	5,43		
Yalnızlık	İlkokul Mezunu	129	50,33	4,56	1,445	0,24
	Lise Mezunu	72	49,24	4,30		
	Üniversite Mezunu	49	50,22	4,54		
Dışa Dönüklük	İlkokul Mezunu	129	29,98	3,50	0,719	0,49
	Lise Mezunu	72	29,63	3,55		
	Üniversite Mezunu	49	30,41	3,58		
Duygusal Dengesizlik	İlkokul Mezunu	129	21,57	4,13	0,639	0,53
	Lise Mezunu	72	21,15	3,59		
	Üniversite Mezunu	49	20,90	3,14		
Yumuşak Başlılık	İlkokul Mezunu	129	38,13	2,46	0,550	0,58
	Lise Mezunu	72	37,89	2,20		
	Üniversite Mezunu	49	37,73	2,66		
Sorumluluk	İlkokul Mezunu	129	32,79	3,14	1,465	0,23
	Lise Mezunu	72	33,35	2,97		
	Üniversite Mezunu	49	33,59	3,27		
Deneyime Açıklık	İlkokul Mezunu	129	34,71	3,38	1,210	0,30
	Lise Mezunu	72	35,01	3,74		
	Üniversite Mezunu	49	35,61	3,34		

*p<0,05

Uygulanan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda anne eğitim durumuna göre benlik saygısı, yalnızlık, dışa dönüklük, duygusal dengesizlik, yumuşak başlılık, sorumluluk ve deneyime açıklık puanlarında anlamlı farklılık yoktur ($p>0,05$). Diğer bir deyişle sonuçlar anne eğitim durumuna göre aynı özellikleri göstermekte, farklı özellikler bulunmamaktadır.

Tablo 9.

BabaEğitim Seviyesine Göre Benlik Saygısı, Yalnızlık Düzeyi ve Kişilik Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması İçin Yapılan ANOVA Sonuçları

Skorlar	Baba Eğitim Seviyesi	n	$\bar{x}$	Ss	F	p
Benlik Saygısı	İlkokul Mezunu	156	64,93	5,55	2,109	0,12
	Lise Mezunu	69	63,36	6,19		
	Üniversite Mezunu	25	63,68	3,68		
Yalnızlık	İlkokul Mezunu	156	49,68	4,62	1,035	0,36
	Lise Mezunu	69	50,58	4,35		
	Üniversite Mezunu	25	50,32	4,01		
Dışa Dönüklük	İlkokul Mezunu	156	30,04	3,44	0,834	0,43
	Lise Mezunu	69	29,57	3,87		
	Üniversite Mezunu	25	30,56	3,08		
Duygusal Dengesizlik	İlkokul Mezunu	156	21,05	3,85	1,123	0,33
	Lise Mezunu	69	21,87	3,77		
	Üniversite Mezunu	25	21,44	3,52		
Yumuşak Başlılık	İlkokul Mezunu	156	37,97	2,41	0,136	0,87
	Lise Mezunu	69	38,09	2,58		
	Üniversite Mezunu	25	37,80	2,12		
Sorumluluk	İlkokul Mezunu	156	33,27	3,28	1,178	0,31
	Lise Mezunu	69	32,62	2,74		
	Üniversite Mezunu	25	33,44	3,07		
Deneyime Açıklık	İlkokul Mezunu	156	35,03	3,32	3,045	0,049*
	Lise Mezunu	69	34,35	3,95		
	Üniversite Mezunu	25	36,32	2,70		

*p<0,05

Uygulanan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda baba eğitim durumuna göre benlik saygısı, yalnızlık, dışa dönüklük, duygusal dengesizlik, yumuşak başlılık ve sorumluluk puanlarında anlamlı farklılık yokken ($p>0,05$), deneyime açıklık puanlarında anlamlı farklılık vardır ($p<0,05$). Deneyime açıklık puanlarında farkın kaynağını belirlemek için Tukey ileri analizi yapılmıştır. Tukey testine göre baba eğitim durumu üniversite olanların deneyime açıklık puan ortalamaları, baba eğitim durumu lise olanların deneyime açıklık puan ortalamalarından daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 10.

Katılımcıların benlik saygısı, yalnızlık düzeyleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiye

		Benlik Saygısı	Yalnızlık	Dışa Dönüklük	Duygusal Dengesizlik	Yumuşak Başlılık	Sorumluluk	Deneyime Açıklık
Benlik Saygısı	r	-						
	p	-						
Yalnızlık	r	-0,031	-					
	p	0,627	-					
Dışa Dönüklük	r	0,221**	-0,042	-				
	p	0,000	0,506	-				
Duygusal Dengesizlik	r	-0,115	0,084	0,071	-			
	p	0,07	0,188	0,265	-			
Yumuşak Başlılık	r	0,127*	0,078	0,084	-0,028	-		
	p	0,045	0,219	0,187	0,663	-		
Sorumluluk	r	0,118	0,05	0,001	-0,041	0,062	-	
	p	0,062	0,428	0,982	0,515	0,333	-	
Deneyime Açıklık	r	0,051	0,036	0,078	0,01	0,023	0,048	-
	p	0,419	0,572	0,217	0,871	0,715	0,452	-

*:p<0,05 **:p<0,01

Tablo 10'da yer alan korelasyon analizine göre, benlik saygısı ile dışa dönüklük ($r=0,221$ $p=0,000$) ve yumuşak başlılık ($r=0,127$ $p=0,045$) kişilik özellikleri arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki varken yalnızlık düzeyi ($r=-0,031$, $p=0,627$), duygusal dengesizlik ($r=-0,115$, $p=0,07$), sorumluluk ($r=0,118$, $p=0,062$) ve deneyime açıklık ($r=0,051$, $p=0,419$) kişilik özellikleri arasında anlamlı ilişki yoktur.

Yalnızlık ile dışa dönüklük ($r=-0,042$ $p=0,506$), duygusal dengesizlik ($r=0,084$ $p=0,188$), yumuşak başlılık ($r=0,078$ $p=0,219$), sorumluluk ($r=0,05$ $p=0,428$) ve deneyime açıklık ($r=0,036$ $p=0,572$) düzeyleri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Kişilik ölçeği alt boyutları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p>0,05$).

Tablo 11.*Evli kadınların kişilik özelliklerinin benlik saygısına etkisinin incelenmesi*

	β	Standart Hata	Std. β	t	p
Sabit	41,378	7,680		5,388	0,000
Dışa Dönüklük	0,348	0,098	0,219	3,546	0,000
Duygusal Dengesizlik	-0,182	0,091	-0,123	-2,010	0,046
Yumuşak Başlılık	0,227	0,142	0,098	1,596	0,112
Sorumluluk	0,189	0,110	0,105	1,716	0,087
Deneyime Açıklık	0,045	0,099	0,028	0,459	0,646

F= 4,751 p= 0,000 R²= .09 Düz. R²=0,07 Durbin Watson= 1,928

*:p<0,05

**:p<0,01

***:p<0,001

 β :Regresyon katsayısı

Kişilik özelliklerinin evli kadınların benlik saygısı düzeylerini yordamasına ait çoklu regresyon analizi bulgularına geçmeden önce otokorelasyon problemi olup olmadığını incelemek için Durbin-Watson değeri incelenmiş ve 1,928 olarak bulunmuştur. Bu değer 2'ye yakın olduğu için otokorelasyon probleminin olmadığı görülmektedir(Hair, Black, Babin ve Anderson, 2014). Normallik, çoklu bağlantı ve otokorelasyon varsayımları karşılandığı için çoklu regresyon analizine geçilmiştir.

Evli kadınların benlik saygısı üzerinde kişilik özelliklerinin etkisini incelemek için oluşturulan çoklu doğrusal regresyon modelinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir (F=4,751 p=0,000). Oluşturulan model benlik saygısının %7'sini açıklamaktadır (Düz. R²=0,07). Modelde yer alan katsayılar incelendiğinde, kişilik özelliklerinde dışa dönüklük (β =0,348 p=0,000) ve duygusal dengesizlik (β =-0,182 p=0,046) bağımsız değişkenleri benlik saygısını istatistiksel olarak anlamlı şekilde yordamaktadır. Buna göre evli kadınlarda dışa dönüklük arttıkça benlik saygısı artmakta, duygusal dengesizlik arttıkça benlik saygısı azalmaktadır.

Tablo 12.*Kişilik özelliklerinin evli kadınların yalnızlık düzeylerini yordamasına ait bulgular*

	β	Standart Hata	Std. β	t	p
Sabit	40,325	6,369		6,331	0,000
Dışa Dönüklük	-0,074	0,081	-0,058	-0,913	0,362
Duygusal Dengesizlik	0,108	0,075	0,092	1,439	0,151
Yumuşak Başlılık	0,151	0,118	0,082	1,281	0,201
Sorumluluk	0,068	0,091	0,048	0,747	0,456
Deneyime Açıklık	0,046	0,082	0,035	0,555	0,579

F= 1,004p= 0,416 R²= 0,02Düz. R²=0,00Durbin Watson= 1,801 β :Regresyon katsayısı

Kişilik özelliklerinin evli kadınların yalnızlık düzeylerini yordamasına ait çoklu regresyon analizi bulgularına geçmeden önce otokorelasyon problemi olup olmadığını incelemek için Durbin-Watson değeri incelenmiş ve 1,801 olarak bulunmuştur. Bu değer 2'ye yakın olduğu için otokorelasyon probleminin olmadığı görülmektedir(Hair, Black, Babin ve Anderson, 2014). Normallik, çoklu bağlantı ve otokorelasyon varsayımları karşılandığı için çoklu regresyon analizine geçilmiştir.

Evli kadınların yalnızlık düzeyi üzerinde kişilik özelliklerinin etkisini incelemek için oluşturulan çoklu doğrusal regresyon modelinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir (F=1,004 p=0,000). Oluşturulan model yalnızlık düzeyinin herhangi bir yüzdesini açıklayamamıştır (Düz. R²=0,07). Buna göre dışadönüklük (p=0,362), duygusal dengesizlik (p=0,151), yumuşak başlılık (p=0,201), sorumluluk (p=0,456) ve deneyime açıklık (p=0,579) kişilik özellikleri yalnızlık düzeyini istatistiksel olarak yordamamaktadır.

BÖLÜM 5

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışma ile evli kadınların beş faktör kişilik özelliklerine göre benlik saygısı ve yalnızlık düzeylerinin irdelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın bu bölümünde çalışma sonucunda elde edilen bulgular konuya ilişkin önceden yapılmış çalışmalarda elde edilen bulgularla karşılaştırılmak suretiyle tartışılmıştır.Örnekleme katılan 250 evli kadının beş faktör kişilik özellikleri yalnızlık düzeyleri ve benlik saygısı düzeyi değişkenler açısından incelenmiştir.Araştırma sonucunda yaş değişkenine göre evli kadınların benlik saygısı,yalnızlık düzeyi ve kişilik özelliklerine göre istatistiksel anlamda bir fark görülmüştür.

Evli kadınların benlik saygısı,yalnızlık,dışadönüklük,yumuşakbaşlılık,duygusal dengesizlik ve deneyime açıklık puanlarında anlamlı düzeyde bir fark yokken($p<0,05$) sorumluluk puanlarında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır.Yaş değişkenine göre 18-30 yaş arasındaki kadınların sorumluluk skoru 31 yaş ve üzerinde yer alan katılımcıların skorundan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.Literatüre bakıldığında benzer şekilde yaş değişkenine göre kişilik özelliklerinin farklılaştığı ortaya konulmuştur(Pinquart ve Sörensen, 2001; Quay,2002).

Diğer yandan yapılan bir araştırmada çalışmamızdan farklı olarak 44 yaş ve üzeri yaş grubundaki katılımcıların sorumluluk,uyumluluk kişilik özelliklerinin diğer yaş gruplarına göre daha çok sergilediğini,yaş ile birlikte sorumluluk ve uyumluluğun arttığını saptamıştır(Yılmaz,2019).

Bazı araştırmalarda ise beş faktör kişilik özelliklerinden yalnızca dışadönüklük faktörü arasında anlamlı bir fark bulunurken,növroizm,sorumluluk,uyumluluk ve deneyime açıklık faktörleri arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır(Demir,Soba ve Şimşek,2019).Bu çalışmada yaş,benlik saygısı ve yalnızlık düzeyini etkileyen bir faktör olarak bulunamamıştır.

Evli kadınların anne eğitim düzeylerine göre benlik saygısı,yalnızlık düzeyleri ve kişilik özelliklerinde anlamlı bir fark bulunmamıştır.Literatürde bu bulguya paralel olarak yürütülen bir çalışmada beş faktör alt boyutlarından olan deneyime açıklık,nevrotiklik,sorumluluk,yumuşak başlılık ve dışadönüklük puanları,anne eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermediği saptanmıştır (Bilgin, 2017).

Diğer yandan literatürdeki bazı çalışmalar annelerin içedönüklük, sorumluluk, duygusaldengesizlik, düşmanlık, dağınıklık, gelişime açıklık ve yumuşak başlılık kişilik özelliklerin eğitime durumuna göre farklılaştığını saptamıştır.Bu bulgudan farklı olarak annelerin dışadönüklük kişilik özelliklerinin anne eğitim durumuna göre farklılaştığını,anneleri üniversite ve ilkokul mezunu olan bireylerin dışadönüklük kişilik özelliklerinin okuma yazma bilmeyen annelere göre daha fazla olduğunu ortaya koymuştur.Ayrıca annelerin gelişime açıklık kişilik özelliklerinin eğitim durumuna göre farklılaştığını ortaya koymuştur.Buna göre üniversite mezunu olan annelerin lise mezunu olan annelerin gelişime açıklık özellikleri,ilkokul,ortaokul ve lise mezunu olan annelere göre daha fazla olduğu bulunmuştur(Yıldırım,2019).

Çalışmada anne eğitim durumuna göre kadınların yalnızlık seviyesini etkileyen bir unsur olarak bulunamamıştır.Literatürde üniversite öğrencilerinin sosyal destek ve yalnızlık düzeylerinin incelendiği bir çalışma sonucuna göre;yalnızlık toplam puanı ile gelir durumu,cinsiyet,okunanbölüm,anne eğitim düzeyi ve sosyal ilişkilerden memnun olma durumu arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır(Karaca,Yılmaz,ve Yılmaz,2008).Bu çalışmaya ek olarak literatürde anne eğitim durumuna göre en fazla yalnızlık puanı alan öğrenci grubunun,annesi okuryazar olmayan bireyler olduğu bulunmuştur.Üniversite mezunu annesi olan çocukların yalnızlık düzeyleri ise diğer gruplara göre daha az olduğu saptanmıştır(Çifti,Duyan,Erbay,İkizoğlu ve Sevin,2010).Literatürde benzer sonuçlar gösteren çalışmalar oldukça fazladır(Elkin 2017; Kılınç ve Sevim 2005;Kozaklı2006;Yılmaz ve ark.2008).

Araştırmaya katılan kadınların anne eğitim durumuna göre benlik sayısı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Alan yazındaki çeşitli araştırmalar çalışmadan farklı sonuçlar göstermektedir (Aydoğan 2010; Çam, Khorshid ve Altuğ Özsoy 2000; Çuhadaroglu 1989; Erbil, Divan ve Önder 2006; Gökçakan vd, 2001; Güngör 1989; Özgan 1999; Yiğit 2010; Zincirkıran 2008).

Katılımcıların baba eğitim durumuna göre benlik saygısı, yalnızlık, dışadönüklük, duygusaldengesizlik, yumuşak başlılık ve sorumluluk skorlarında anlamlı bir fark yokken; deneyime açıklık skorunda anlamlı bir farklılık vardır. Baba eğitim durumu üniversite olanların deneyime açıklık skorları baba eğitim durumu lise olanların deneyime açıklık skorundan daha yüksek bulunmuştur. Literatürde bu konu ile ilgili bulunan sonuçtan farklı olarak beş faktör kişilik ölçeği alt boyutlarından olan sorumluluk, nevroitiklik, duygusaldengesizlik, deneyime açıklık ve yumuşa başlılık puanları ile baba eğitim durumuna göre istatistiksel anlamda bir fark bulunamamıştır (Bilgin, 2017).

Diğer yandan literatürde baba eğitim düzeyi ile yalnızlık düzeyi arasındaki ilişkinin incelendiği bir araştırmada babanın eğitim düzeyinin yalnızlığı etkilemediği sonucu bulunmuştur (Kılınç ve Sevim, 2005). Literatürdeki yapılan araştırmalar sonucu destekler niteliktedir (Kozaklı 2005; Yılmaz ve ark 2008). Bazı araştırmalar ise baba eğitim durumu açısından yalnızlık düzeylerine bakıldığında üniversite mezunu olan çocukların yalnızlık düzeyi diğer gruplara göre daha az olduğu bulunmuştur (Çifti ve ark. 2008). Literatürde anne baba eğitim düzeyine göre bireylerin yalnızlık düzeylerinin incelendiği bir araştırmanın sonucuna göre ise eğitim düzeyi yükseldikçe bireylerin benlik saygısı puanlarının arttığı görülmüştür (Aydoğan 2010; Çam, Khorshid ve Altuğ Özsoy 2000; Çuhadaroglu 1989; Erbil, Divan ve Önder 2006; Gökçakan vd, 2001; Güngör 1989; Özgan 1999; Yiğit 2010; Zincirkıran 2008).

Çalışmaya katılan kadınların ekonomik duruma göre benlik saygısı, yalnızlık, dışadönüklük, duygusaldengesizlik, yumuşak başlılık, sorumluluk ve deneyime açıklık puanlarında anlamlı bir bulunamamıştır (Tablo 5). Literatürdeki bir araştırma sonucunda araştırma sonucumuzu desteklemektedir (Gökten, 2007). Konuyla ilgili literatüre bakıldığında ekonomik durum değişkenine göre duygusal dengesizlik, dışadönüklük, deneyime açıklık ve yumuşak başlılık puan ortalamaları

anlamli düzeyde bir fark bulunmazken,sorumluluk alt boyutunda anlamli düzeyde bir farklılaşma bulunmuştur(Tatlılıoğlu,2014).

Literatürdeki diğ er bir araştırma sonucuna göre ise,dışadönüklük kişilik özelliğ i ile gelir arasında anlamli bir fark saptanmış ve orta gelire sahip olan bireylerin dışadönüklük puanı,düşük gelire sahip olanlara göre daha yüksek çıkmıştır(Yazıcı,1997).

Çalışmada ekonomik duruma göre kadınların yalnızlık düzeylerinde anlamli bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.Literatürde bulunan çalışmalar araştırma sonucunu desteklemektedir(Erözkan 2009;Aryana, 2010; Certel,Gülsün,Yakut ve Yakut 2016;Vishalakshi ve Yeshodhara,2012).

Diğ er yandan literatürde yapılan çalışmalarda araştırmamızdan farklı olarak öğrenci yalnızlığı üzerinde ailenin sosyoekonomik durumunun etkisini ölçen araştırma öğrenci yalnızlık düzeyi ile ailenin sosyoekonomik düzeyi arasında anlamli ilişkiler tespit edilmiştir(Algür,Alpar,Seçim ve Yalaz 2014;Karataş ve Karayel 2014;Köse 2009;Körler 2011; Sarıçam 2011).Sosyoekonomik düzey ile yalnızlık arasında anlamli bir ilişkinin bulunması yalnızlığın maddi olanaklar ile giderilebilecek bir problem olmaması nedeni ile yorumlanabilir. Çalışmada gelir düzeyine göre benlik saygısı düzeyleri arasında anlamli bir fark bulunamamıştır.Literatürde bulunan lise öğrencilerinin gelir düzeyi ile yalnızlık seviyeleri arasındaki ilişkiyi saptamak için yapılan araştırmada benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır(Akman ve Balat,2004).Yapılan diğ er araştırma sonuçlarına göre ise,sosyoekonomik düzeyi düşük olan bireylerin benlik saygısı üzerinde etkili olduğu saptanmıştır(;Aksoy 1992;Kahraman 2005; Torucu 1990; Twenge ve Campbell 2002).

Çalışmada benlik saygısı ile dışadönüklük ve yumuşak başlılık kişilik özellikleri arasında pozitif yönlü anlamli bir ilişki varken, yalnızlık, duygusal dengesizlik, sorumluluk ve deneyime açıklık kişilik özellikleri arasında anlamli bir ilişki bulunamamıştır.Yalnızlık,dışadönüklük,duygusaldengesizlik,yumuşakbaşlılık,sorumluluk ve deneyime açıklık düzeyleri arasında anlamli ilişki bulunamamıştır(Tablo 8).Literatürde konuyla ilgili yapılan bir çalışma sonucuna göre benlik saygısı beş faktör kişilik özelliklerinin bütün alt faktörleri ile anlamli düzeyde ilişkili olduğu saptanmıştır(Çelikhah,Tatar ve Özdemir,2019).

Diğer bir araştırma sonucuna göre beş faktör kişilik özellikleri alt boyutlarından olan dışadönüklük alt boyutu ile benlik saygısı arasında çalışma sonuçlarından farklı olarak anlamlı bir fark saptanmıştır. Literatürde çalışma sonuçlarından farklı olarak benlik saygısı ile yumuşak başlılık ve duygusal dengesizlik arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır(Aslan,2012).

Evli kadınların kişilik özelliklerinin benlik saygısına etkisi değerlendirildiğinde, kişilik özelliklerinde dışa dönüklük ve duygusal dengesizlik bağımsız değişkenleri benlik saygısını istatistiksel olarak anlamlı şekilde yordamaktadır. Buna göre evli kadınlarda dışa dönüklük arttıkça benlik saygısı artmakta, duygusal dengesizlik arttıkça benlik saygısı azalmaktadır. Curun ve Çapkın (2014) tarafından yapılan çalışmada kadın katılımcıların dışa dönüklük düzeyleri ile benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Benzer bulgular (Depue ve Collins, 1999; Shackelford ve Michalski, 2011; Ponsoda, Abad, Francis ve Hills, 2008) tarafından da teyit edilmiştir.

Kişilik özelliklerinin evli kadınların yalnızlık düzeylerini yordamasına ait bulgular değerlendirildiğinde, dışadönüklük, duygusal dengesizlik, yumuşak başlılık, sorumluluk ve deneyime açıklık kişilik özellikleri yalnızlık düzeyini istatistiksel olarak yordamamaktadır. Çetin ve Alacalar (2016) tarafından yapılan çalışmada dışadönüklük, sorumluluk ve yumuşak başlılıkla yalnızlık arasında negatif bir ilişki saptanmıştır. Ancak duygusal dengesizlikle yalnızlık düzeyi arasında pozitif bir ilişki söz konusudur. Alanyazında (Wright, 2005; Morsünbül, 2014) tarafından yapılan çalışmaların bulguları da bu durumu desteklemektedir.

Öneriler

Bu çalışmada yapılan analizler sonucunda katılımcıların beş faktör kişilik özelliklerine göre benlik saygısı ve yalnızlık düzeyleri incelenmiştir. Bu kapsamda, aşağıda klinisyenlere ve araştırmacılara yönelik öneriler sunulmaktadır.

Klinisyenlere Yönelik Öneriler

- Araştırma sonuçları evli kadınlar açısından değerlendirildiğinde, yalnızlığı azaltmak ve benlik saygısını geliştirmek adına beş faktör kişilik özelliklerinden; sorumluluk, dışadönüklük, açıklık ve uyumluluk kişilik özelliklerinde bireylerin kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir.

- Evli kadınların yalnızlık duygularının üstesinden gelebilmeleri, yalnızlık duygusunun ortaya çıkmasını engelleyebilmeleri için, yalnızlığın ne olduğunu ve yaşamlarını nasıl etkilediğini anlamaya ve üstesinden gelebilmek için nasıl yardımlar alabileceklerini bilmeleri gerekmektedir.
- Bu doğrultuda evli kadınların psikolojik danışma rehberlik merkezleri tarafından bilgilendirilmeleri gerekmektedir.
- Ayrıca bunun için rehberlik hizmetleri sağlanmalıdır.
- Bu doğrultuda çeşitli eğitim, seminer ve konferans faaliyetleri yürütülebilir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Benlik saygısı ve tükenmişlik düzeyi, pek çok değişkenle ilişkisi olabilecek bir problemdir. Bu nedenle, sonraki araştırmalarda farklı değişkenlerle konunun ele alınması önerilmektedir.
- Psikolojik danışmanlık ve rehberlik alanında akademik kariyerini sürdüren araştırmacı ve öğrencilerin bu konuda öncelikli olarak bilinçlendirilmesi, eğitim kurumlarında çalışan akademisyenlerce de bu bilginin geniş kitlelere aktarılmasını sağlayacaktır.
- Bu çalışma Hatay ilinde gerçekleştirilmiştir. Durumun daha geniş bir perspektiften ele alınabilmesi için araştırma farklı şehirler ya da bölgeler bazında gerçekleştirilebilir. Böylelikle durumun Türkiye'nin farklı bölge ve illeri açısından değerlendirmesi mümkün olacaktır.

Kaynakça

- Aksoy A. (1992), Lise son sınıf öğrencilerinin özsaygı ve denetim odağını etkileyen bazı değişkenlerin incelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Altıntaş,E. Ve Gültekin,M.(2004).Psikolojik Danışma Kuramları.İstanbul:Alfa Yayınları.
- Armağan, A. (2013). Yalnızlık ve kişilerarası iletişim ilişkisi öğrenciler üzerinde bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, **30**(7), ss.31-35.
- Aryana, M. (2010). Relationship between self-esteem and academic achievement amongst pre-university students. *Journal of Applied Sciences*, 10(20), 2474-2477.
- Asher, S. & Paguette, J.A., (2003), Loneliness and Peer Relations in Childhood. *American Psychological Society*, 12(3), 75- 78.
- Aslan, H. (2006). Çalışanların iş doyumu düzeylerine göre depresyon, benlik saygısı ve denetim odağı algısı değişkenlerinin incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara*.
- Aslan, S. (2012). Türk ergenlerde beş faktörün unsurlarının boyutlarının ergenlerin benliklerine saygılarıyla yordanması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 14 (1), 25-40.
- Aslan, S. (2012). Türk geç ergenlerde beş faktörün unsurlarının benliklerine saygılarıyla yordanması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 14 (1), 25-40.
- Atak, H. (2009). Big Five Traits and Loneliness Among Turkish Emerging Adults. *International Journal of Human and Social Sciences*. (3), 771-775.
- Atkinson, R.L., Atkinson, R.C., Smith, E.E., Bem, D.J. ve Nolen-Hoeksema, S. (2010), Hilgard's Introduction to Psychology (Psikolojiye Giriş), 12th Edition (6. Baskı), Çev. Yavuz Alogan, Ankara: Arkadaş Yayınevi.

- Avşaroğlu, S. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Karar Vermede Özsaygı, Karar Verme ve Stresle Başa çıkma Stilllerinin Benlik Saygısı ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydoğan, S. (2010). İlköğretim 2. kademe öğrencilerinin umut ve benlik saygısı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Barrick, Murray R. ve Michael K. Mount (1991), "The Big Five Personality Dimensions and Job Performance: A Meta-Analysis," *Personnel Psychology*, 44: 1-26.
- Batıgün, D.A. (2008). İntihar Olasılığı ve Cinsiyet: İletişim Becerileri,Yaşamı Sürdürme Nedenleri, Yalnızlık ve Umutsuzluk Açısından Bir İnceleme.Türk Psikoloji Dergisi, 23 (62), 65-75.
- Baumeister, R.F., Campbell, J.D., Kruger, J.I. ve Vohs, K.D. (2003). Does high self-esteem cause better performance, interpersonal success, happiness, or healthier lifestyles? *Psychological Science in the Public Interest*,4(1), 1-44.
- Baysal, C. ve Tekarslan, E. (2004). Davranış Bilimleri. İstanbul: Acıol Basım Yayın.
- Berk, L. E. (2012). Bebeklik ve Yürüme Çağında Duygusal ve Sosyal Gelişim. (çev. B. Tortamış Özkaya). Bebekler ve Çocuklar (246-287). (çev. ed. N. Işıkoğlu Erdoğan). Ankara: Nobel.
- Biçer, M. (2013). *İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin mesleki doyumları ile kişilik tipleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Bilgin, M. (2017). Ergenin Beş Faktör Kişilik Özellikleri ile Sosyal Yetkinlik, Bilişsel Hatalar ve Anne Baba Beş Faktör Kişilik Özellikleri İlişkisi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 16(1).

- Bilgin, B. T. (2017). *Ahlaki Olgunluğun Yordanmasında Kişilik Özelliklerinin Ve Bazı Değişkenlerin Etkisinin İncelenmesi* (Master's thesis, Hasan Kalyoncu Üniversitesi).
- Bitlisli, F., Dinç, O.M., Çetinceli, E. ve Kaygısız, Ü. (2013). Beş Faktör Kişilik Özellikleri İle Akademik Güdülenme İlişkisi: Süleyman Demirel Üniversitesi Isparta Meslek Yüksekokulu Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 18 (2), 459-480.
- Booth, R., Bartlett, D. ve Bohnsack, J. (1992). Üniversite öğrencilerinde mutluluk, yalnızlık ve utangaçlık arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Üniversite öğrenci gelişimi dergisi* .
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., vd. (2018). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*.Ankara: Pegem Akademi
- Cam, O., Khorshid, L., & Altug-Ozsoy, S. (2000). The assesment of self-esteem in nursing students. *The Turkish Journal of Nursing Research*, 1, 33-40.
- Cao, H, J Jiang, L. B. Oh, Li, H. X. Liao, and Z. Chen (2013), A Maslow's hierarchy of needs analysis of social networking services continuance. *Journal of Service Management*, 24(2), 170-190.
- Certel, H., Yakut, S., Yakut, İ., & Gülsün, B. (2016). Öğrencilerde Yalnızlık Problemi. *Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches*, 5(8).
- Charzanowski,G(1981).The Genesis and Nature Of Self-esteem.American Journey Of Psychotherapy,35,38-46.
- Chrzanowski, G. (1981). The Genesis and Nature of Self-Esteem. *American Journal of Psychotherapy*, (35), 38-46.
- Cheng, H. & Furnham, A. (2002). Personality, peer relations, and self-confidence as predictors of happiness and loneliness. *Journal of Adolescence*, 25 (3), 327-339.

- Cheng, H. ve Furnham, A. (2002). Mutluluk ve yalnızlığın yordayıcıları olarak kişilik, akran ilişkileri ve özgüven. *Ergenlik Dergisi* , 25 (3), 327-339.
- Cloninger, C. R., Svrakdc, D. M., Przybeck, T. R. (1993). A Psychobiological model of temperament and character. *Arch Gen Psychiatry*, 50: 975-990.
- Coopersmith, S. (1967). *The antecedents of self-esteem*. San Francisco: Freeman
- Corey, G. (2005). Psikolojik Danışma, Psikoterapi Kuram ve Uygulamaları. (Çev. T. Ergene). Ankara: Metnis Yayınları.
- Costa, P. T., Jr. ve McCrae, R. R. (2006). Trait and factor theories. *Comprehensive handbook of personality and psychopathology, personality and everyday functioning içinde* (s. 96-114). New Jersey: John Wiley & Sons.
- Curun, F , Çapkın, M . (2014). Romantik Kıskançlığın Bağlanma Stilleri, Benlik Saygısı, Kişilik Özellikleri ve Evlilik Doyumu Açısından Yordanması . *Psikoloji Çalışmaları* , 34 (1) , 1-22 .
- Çakıl,N.(1998).Grupla Sosyal Beceri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri Üzerinde Etkisi,Yayımlanmamış Doktora Tezi,Ankara:Hacettepe Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çeçen, A. R. Koçak, E. (2007). Deneysel Bir Çalışma: İlköğretim II. KademeÖğrencilerine Uygulanan Benlik Saygısı Programını Öğrencilerin BenlikSaygısı Üzerindeki Etkisi. *Eurasion Journal of EducationalReserarch*, 27, pp 59-68.
- Çelikbaş, B., Özdemir, H., & Tatar, A. (2019). Genç yetişkinlerde benlik saygısının yordanmasında Beş Faktör Kişilik Modeli'nin rolünün incelenmesi. *İnsan ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 281-296.
- Çetin, A. ve Alacalar, A. (2016). İş Yaşamında Yalnızlığı Yormada Kişilik Özellikleri İle Algılanan Sosyal ve Örgütsel Desteğin Rolü. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*. 12 (27), 193-216.
- Çetiner, M. (2014). Bireysel Kariyer Planlaması ile Kişilik Arasındaki İlişkinin İş Tatmini Üzerindeki Etkisi: Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği.

Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı, Isparta.

Çuhadaroglu, F. (1986). Adolesanlarda benlik saygısı. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi.

Davitz, J. F. Anxiety and Perception of Others. Journal of General Psychology 1959: Vol.61:170-173.

Demir, A (1990). *Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeylerini Etkileyen Bazı Etmenler*. Ankara: (Yayınlanmış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara: 2-4,15-37,45-47.

Demirci S.(2003), , Öğretmenlerde Beş Faktör Kişilik Özellikleri ile İş Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

Depue,R.A.,Collins,P.F.(1999) Neurobiology of the structure of personality: Dopamine, facilitation of incentive motivation, and extraversion. Behavioral and Brain Sciences (1999) 22, 491–569.

DiTommaso, E. ve Spinner, B. (1997). Social and emotional loneliness: A reexamination of Weiss' typology of loneliness, Personality and Individual Differences , (22), 417–427.

Doğan, T. (2011). İki boyutlu benlik saygısı: Kendini sevme/özyeterlik ölçeği'nin türkçe uyarlaması, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 36(162).

Durak, M. ve Senol, Durak, E. (2010). Psychometric qualities of the UCLA Loneliness Scale-Version 3 as applied in Turkish culture. *Educational Gerontology*, 36(10-11), pp.988-1007.

Duru, A. (1995). İlkokul 5. sınıf öğrencilerinin benlik saygısı ve ana baba tutumları arasındaki ilişki. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*.

Duyan, V., Duyan, G. Ç., Çifti, E. G., Sevin, Ç., Erbay, E., & İkizoğlu, M. (2010). Lisede okuyan öğrencilerin yalnızlık durumlarına etki eden değişkenlerin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 33(150).

- Efiliti, E. ve Çıkılı, Y. (2017). Özel Eğitim Bölümü Öğrencilerinin Benlik Saygısı ile Mesleki Benlik Saygısının İncelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (1), 99-114.
- Elkin, N. (2017). Sağlık bilimleri yüksekokulu öğrencilerinin sosyal destek ve yalnızlık durumlarının değerlendirilmesi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 89-96.
- Erbil, N., Divan, Z., & Önder, P. (2006). Ergenlerin benlik saygısına ailelerinin tutum ve davranışlarının etkisi. *Aile ve Toplum*, 3(10), 7-15.
- Erdoğan, İ. (1983). *İşletmelerde davranış*. İstanbul: Evrim Ofset.
- Eroğlu, F. (2015). *Davranış bilimleri* (14. baskı). İstanbul: Beta.
- Erözkan, A. (2009). The predictors of loneliness in adolescents. *Elementary Education Online*, 8(3), 809–819.
- Eşer, H. (2005). Üniversite Öğrencilerinde Dini İnanç ve Benlik Saygısı İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Feist, j and Feist, G.j. (2009). *Theories of Personality*. United States of America: The McGraw–Hill Companies, Inc..
- Gazda, G. M. (1982). *Approaches to Group Psychotherapy and Group Counseling*, 4. Edition, Illinois: C. C. Thomas Publisher, 415.
- Geçtan, E. (1999). *Psikodinamik Psikiyatri ve Normal Dışı Davranışlar*. İstan
- Geçtan, E. (1993). *Psikodinamik Psikiyatri ve Normal Dışı Davranışlar*. 9. Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi, 156. bul: Remzi Kitabevi.
- Geçtan, S. (2005) *İnsan Olmak*, İstanbul: Metis Yayınları.
- Geçtan, E. (2005). *Psikoanaliz Ve Sonrası*, İstanbul; Metis Yayıncılık.
- Geçtan, E. (1980) *Psikoanaliz ve Sonrası*, Hür-yayın A.Ş. İstanbul.
- Geçtan E (1989) *Çağdaş Yaşam ve Normaldışı Davranışlar*. istanbul, Remzi Kitabevi, s.220.

- Girgin, B. (2007). *Beş Faktör Kişilik Modelinin İşyerinde Duygusal Tacize (Mobbing) Etkileri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi/ SBE, Kütahya.
- Gökçakan, N., Gökçakan, Z., Yılmaz, E. & Simsek, V. (2001). VI. Ulusal psikolojik danışma ve rehberlik kongresi bildiri özetleri kitabı. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Güloğlu, B. ve Kararımak, Ö. (2010). Üniversite öğrencilerinde yalnızlığınyordayıcısı olarak benlik saygısı ve psikolojik dayanıklılık. *Ege EğitimDergisi*, 11(2), 73–81.
- Güney, S. (2001) *Yönetim ve Organizasyon*, Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.
- Güney, S. (2011). *Örgütsel Davranış* (4.Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Güney, S. (2007), *Yönetim Ve Organizasyon*, (Editör: Salih Güney) Ankara: Nobel Yayın.
- Güney, S. (2011). *Davranış Bilimleri* (6. basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Güngör, A. (1989). Lise öğrencilerinin özsaygı düzeylerini etkileyen etmenler. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gürüz, D. ve Eğinli, A. T. (2012). *Kişilerarası iletişim: bilgiler-etkiler-engeller* (3.baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Hair, E. C., & Grazino, W. G. (2003). Self-esteem, personality and achievement in high school: a prospective longitudinal study in Texas. *Journal of Personality*, 71(6), 971-994.
- Haliloğlu, S. (2008). *Ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri, bağlanma biçimleri ve işlevsel olmayan tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Malatya ili örneği)* (Master's thesis, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Hellriegel, D. ve Slocum, J. W., Jr. (2008). *Organizational behavior* (13. basım). USA: South-Western Cengage Learning.

- Houtte, M. (2005). "Global Self-Esteem in Technical / Vocational versus General Secondary School Tracks: A Matter of Gender". *Sex Roles*, 53, s. 753-760.
- İmamoğlu, S. (2008). Genç Yetişkinlerinde Kişilerarası İlişkilerin Cinsiyet, Cinsiyet Roller ve Yalnızlık Algısı Açısından İncelenmesi. *MÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul*.
- İnanç, B. Y. ve Yerlikaya, E. (2014). *Kişilik kuramları* (8. baskı). Ankara: PegemAkademi.
- İnanç, B, Y ve Yerlikaya, E,E. (2011). *Kişilik Kuramları*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Jones, WH, Freemon, JE ve Goswick, RA (1981). Yalnızlığın sürekliliği: Benlik ve diğer belirleyiciler 1. *Kişilik Dergisi* , 49 (1), 27-48.
- Kahriman, A. (2014). Türkiye’ de sosyal koruma kapsamında yaşlılık ve yaşlılıkla ilgili uygulanan politikalar. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale.
- Kahriman, İ. (2005). Karadeniz Teknik Üniversitesi Trabzon Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Benlik Saygıları ve Atılganlık Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi,C.Ü Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi,9(1).
- Karababa, A., & Dilmaç, B. (2016). Ergenlerde yalnızlığın yordayıcıları olarak TA ve değerler. *Eğitim ve Bilim*, 41(187).
- Karahan, T. F. ve Sardoğan, M. E. (2012). *Psikolojik danışma ve psikoterapidekuramlar* (4. baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Karaduman M., (2013). *İş Yaşamında Yalnızlık Algısının Örgütsel Vatandaşlık Davranışı İle İlişkisi Ve Öğretmenler Üzerinde Bir Uygulama*, Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karataş-Karayel, G. (2011). Ergenlerde yalnızlığın yordayıcısı olarak mükemmelliyetçilik. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi, Muğla

- Kendal, G., Atlı, A. (2016). University Students' Personality Traits as Predictors of their Loneliness Levels.Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi ,Vol: 45 No: 2 pp: 131-146.
- Kernis, M. H. (2005). Measuring self-esteem in context: The importance of stability of self-esteem in psychological functioning. *Journal of Personality*, 73(6), 1569-1605.
- Kılıç, M., & Karakuş, Ö. (2015). Üniversite öğrencilerinin sosyal görünüş kaygıları ile benlik saygıları ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya*.
- Kılınç, H., & Sevim, S. A. (2005). Ergenlerde yalnızlık ve bilişsel çarpıtmalar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 38(2), 67-89.
- Kımtır, N. (2008). Benlik Saygısı ve Dindarlık İlişkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, U. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü,Bursa.
- Kocabacak, A. (2011). İnsan Kaynakları Seçme Ve Yerleştirme Süreci Açısından Kişilik Boyutları İle Çalışan Performansı İlişkisi: İlaç Sektöründe Pskoteknik Boyutta Bir Uygulama. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Koçak, R., & Gökler, R. (2008). Varoluşsal yaklaşımda psikolojik danışma ve gruba uygulanışı. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 91-107.
- Kohut, H. The Analysis Of the Self. New York: International University, Press.1983.
- Kozaklı, H., (2006), “Üniversite Öğrencilerinde Yalnızlık ve Sosyal Destek Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin Karşılaştırılması”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin
- Köknel Ö.(2005). *Kaygıdan Mutluluğa Kisilik* (17. Baskı). İstanbul: Altın Kitaplar Yay.
- Köknel, Ö. (2007). Kaygıdan mutluluğa kişilik. İstanbul: Akademi Yayınları.

- Körler, Y. (2011). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin çeşitli değişkenler açısından yalnızlık düzeyleri ve yalnızlık ile sosyal duygusal öğrenme becerileri arasındaki ilişkiler* (Master's thesis, Anadolu Üniversitesi).
- Köse, E. (2009). *Yurttan kalan ve ailesiyle birlikte yaşayan lise öğrencilerinin yalnızlık ve sosyal destek düzeylerinin incelenmesi* (Doctoral dissertation, DEÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Kula, S., & Çakar, B. (2015). Maslow ihtiyaçlar hiyerarşisi bağlamında toplumda bireylerin güvenlik algısı ve yaşam doyumu arasındaki ilişki. *Bartın Üniversitesi İİBF Dergisi*, 6(12), 191-210.
- Lauder, W., Mummery, K., & Sharkey, S. (2006). Social capital, age and religiosity in people who are lonely. *Journal of Clinical Nursing*, 15(3), 334-340.
- Leary, M. R. ve MacDonald, G. (2003). Individual differences in self-esteem: A review and theoretical integration. M. R. Leary ve J. P. Tangney (Eds.), *Handbook of self and identity* (pp.401-418). New York: Guilford Press.
- Lucas, R. E., & Donnellan, M. B. (2009). Age differences in personality: Evidence from a nationality representative Australian sample. *Developmental Psychology*, 45(5), 1353- 1363.
- Luthans, F. (2011). *Organizational Behavior* (12.nd. Ed). New York: McGraw- Hill.
- Maddi, S. R. (1989). *Personality Theories*, Fifth Edition, Brooks-Cole Publishing Company.
- Maslow, A. H. (1943). A Theory of Human Motivation. *Psychological Review*, 370-96.
- Maslow, A. H. (1970). *Motivation and Personality*, New York: Harper and Row Publishers, 169.
- Mayer, J. D. (2007). Asserting the definition of personality. *The Online Newsletter for Personality Science*, 1, 1-4.
- McCrae, R. R., & John, O. P. (1992). An introduction to the Five-Factor Model and its applications. *Journal of Personality*, 60(2), 175-215.

- McWhirter, BT, Besett-Alesch, TM, Horibata, J., & Gat, I. (2002). Yüksek riskli ergenlerde yalnızlık: Başa çıkma, benlik saygısı ve empatinin rolü. *Gençlik Çalışmaları Dergisi* , 5 (1), 69-84.
- Mete, C. (2006) *İlköğretim Okullarında Çalışan Öğretmenlerin Kişilik Özellikleri İle İş Tatminleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü:İstanbul.
- Michela, J.L. Peplau, L.A. and Weeks, D.G., (1982), “Perceived Dimensions Of Attributions For Loneliness” *Journal of Personality and Social Psychology*, 43(5):pp.929-936.
- Morsünbül, Ü. (2014). The association of internet addiction with attachment styles, personality traits, loneliness and life satisfaction: İnternet bağımlılığının bağlanma stilleri, kişilik özellikleri, yalnızlık ve yaşam doyumu ile ilişkisi. *Journal of Human Sciences*, 11(1), 357-372.
- Morsünbül, Ü. (2014). Hızlı Büyük Beşli Kişilik Testi Türkçe Versiyonu Geçerlilik Ve Güvenirlik Çalışması. *Düşünen Adam* , 27, 316-322.
- Nairne, J. S. (2009). *Psychology*. Wadsworth: Thomson.
- Oktay, H. (1996). *Davranış Bilimlerine Giriş* (1.Baskı). İstanbul: Der Yayıncılık.
- Özcan, Ö., & Çelik, GG (2017). Bilişsel davranışçı terapi. *Türkiye Klinikleri* , 3 (2), 115-120.
- Özdemir N, Güreş Ş. (2010). *Oryantring sporcularında aleksitimi ve yalnızlık düzeyinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. 11. Uluslararası Spor bilimleri Kongresi, Antalya, 2010; 872-874.
- Özen, Ü. ve Sarıcı, B., (2009), *Yalnızlık Olgusu ve Sanal Sohbetin Yalnızlığın Paylaşımına Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma*. Atatürk Üniversitesi. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi.
- Özgan, H. (1999). Lise öğrencilerinin empatik sınıf atmosferi algılamaları, başarıları ve benlik saygılarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi ve aralarındaki ilişkinin belirlenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

- Özkalp, E. (2002). *Davranış bilimlerine giriş* (3. baskı). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Özodaşık, M.(2001). Modern İnsanın Yalnızlığı, Çizgi Kitapevi Yayınları, Konya, 2001.
- Özsoy, E ve Yıldız, G. (2013). Kişilik Kavramının Örgütler Açısından Önemi: Bir Literatür Taraması. *Sakarya Üniversitesi İşletme Bilimi Dergisi* 1(2), 3-7.
- Öztekin, H. (2016). *Topluluk önünde konuşabilmek* (1. baskı). Antalya: Net Medya Yayıncılık.
- Öztürk S.(2006)''Anne Ve Babası Boşanmış 9-13 Yaşlarındaki Çocuklar İle Aynı Yaş Grubundaki Anne Ve Bbası Boşanmamış Çocukların Benlik Saygısı Ve Kaygı Düzeyleri İlişkisi''Kırşehie Eğitim Fakültesi Dergisi,VII/II,117-128.
- Quay, L., C. (2002). Personel and family effects on loneliness. *Journal Of Applied Developmental Psychology*, 13(1),97-110.
- Peplau, L.A. Perlman, D. (1982). Perspectives on Loneliness İn Peplau and Perlman Loneliness. A Source Book of Current Theory. Research and Therapy. New York: WileyIntercience.
- Perlman, D. ve Peplau, L.A. (1984). Loneliness Research: A Survey of Empirical Findings. *Preventing The Harmful Consequences of Severe and Persistent Loneliness*. Los Angeles: DDH Publication.
- Perlman D. ve Peplau LA. (1981). Toward a social psychology of loneliness. (In: Gilmour R,Duck S, editors.) *Personal relationships 3: personal relationships in disorder*. London:Academic. 31–43.
- Pinquart, M. ve Sörensen: (2001). Gender differences in self-concept and psychological well-being in old age: a meta-analysis. *The Journal of Gerontology: Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 56,195-213.
- Podesta, C. (2001). *Self-esteem and the 6-second secret* . California: Sage PublicationsCompany.

- Ponsoda, V., Abad, F. J., Francis, L. J., & Hills, P. R. (2008). Gender differences in the Coopersmith Self-Esteem Inventory, the incidence of differential item functioning. *Journal of Individual Differences*, 29(4),217-222.
- Robbins, S. P., & Judge, T. A. (2012). *Organizational Behavior* (14th ed.). (Translation Editor: Inci Erdem). Ankara: Nobel Publications.
- Rogers, C. R. (1959). A theory of therapy, personality, and interpersonal relationships: As developed in the client-centered framework. S. Koch (Ed.), *Psychology: A study of science içinde* (s. 184-256): McGraw-Hill. http://bibliotecaparalapersonaepimeleia.com/greenstone/collect/ecritos2/index/assoc/HASH01a5/458360_5e.dir/doc.pdf adresinden erişildi.
- Rogers,C.(1994).Etkileşim Grupları,Çeviren:H.Erbil,Ankara;Ekin yayınları. Kuru, E. (2000). *Spor Psikolojisi*. Ankara: Gazi Basımevi.
- Rosenberg M, 1965. *Society and the adolescent self image*. Princeton , NJ: Princeton University Press.
- Rosenberg M. (1965). *Society and the Adolescent Self Image*. Princeton: Princeton University Press, 30-31.
- Rosenberg, M. (1989). *Society and the adolescent self-image*. revised edition. Middletown, CT: Wesleyan University Press.
- Ryckman, R. M. (2008). *Theories of Personality* (9th Ed.) Belmont C.A.: Thomson Learning Inc.
- Sadler, W. A., & Johnson, T. B. (1980). From loneliness to anomia. *The anatomy of loneliness*, 34-64
- Saraçoğlu, Y (2000). *Lise Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Samsun: (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi. s. 41, 1-15.
- Sarı, S. (2011). *Çalışanların kişilik özellikleri ile iş doyumu arasındaki ilişkiler: Bankacılık sektörü Antalya örneği* (Master's thesis, Adnan Menderes Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü).

- Sarıçam, H. (2011). Üniversite öğrencilerinin reddedilme duyarlılıkları ile benlik saygıları ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.*
- Sarıyüce Körükçü, Ö. (2004). Altı Yaş Grubundaki Çocukların Özsaygı Düzeyleri ile Anne Empatik.
- Sartre, J. P. (1980). Existentialism. Çev. Asım Bezirci. İstanbul: Ağaoğlu Yayınevi, 11.
- Schultz, DP ve Schultz, SE (2015). *Modern psikolojinin tarihi* . Cengage Öğrenme.
- Sığrı, Ü., & Gürbüz, Ü. (2011). Akademik Başar ve Kişilik İlişkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Savunma Bilimleri Dergisi* , 10 (1), 31-48.
- Shackelford, T. K., & Michalski, R. L. (2011). Personality and self-esteem in newlyweds. *Personality and Individual Differences*, 51(7),870-872.
- Shikishima, C., Hiraishi, K., Takahashi, Y., Yamagata, S., Yamaguchi, S., & Ando, J. (2018). Genetic and environmental etiology of stability and changes in self-esteem linked to personality: a Japanese twin study. *Personality and Individual Differences*, 121,140-146.
- Soba M., Şimşek, A., & Demir, E. (2019). Üniversite öğrencileri üzerine ampirik bir uygulama: beş faktör kişilik modeli. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 28-43.
- Somer, O. (1998). Türkçede Kişilik Özelliği Tanımlayan Sıfatların Yapısı ve Beş Faktör Modeli. *Türk Psikoloji Dergisi* , 13 (42), 17-32.
- Somer, O., Korkmaz, M., & Tatar, A. (2002). Beş faktör kişilik envanterinin geliştirilmesi-I: Ölçek ve alt ölçeklerin oluşturulması. *Türk Psikoloji Dergisi* , 17 (49), 21-37.
- Soto, C. J., John, O. P., Gosling, S. D., & Potter, J. (2011). Age differences in personality traits from 10 to 65: Big Five Domains and Facets in a large

- cross-sectional sample. *Journal of Personality and Social Psychology*, 100(2), 330-348.
- Stokes, J., & Levin, I. (1986). Gender differences in predicting loneliness from social network characteristics. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51, 1069-1074.
- Sullivan, H. S. (1953). *The İnterpersonal Theory Of Psychiatry*. New York: W. W. Norton & Company.
- Sümer, N., & Sümer, H. C. (2005). Beş faktör kişilik özellikleri ölçeği. *Yayımlanmamış çalışma*.
- Tatlılıoğlu, K. (2014). Üniversite öğrencilerinin beş faktör kişilik kuramına göre kişilik özellikleri alt boyutlarının bazı değişkenlere göre değerlendirilmesi.
- Tekin, E. (2019). *Kişilik özelliklerinin risk algıları üzerindeki etkisinin tüketici davranışları açısından incelenmesi Şırnak il merkezide cep telefonu kullanıcıları üzerine bir araştırma* (Master's thesis, Hasan Kalyoncu Üniversitesi).
- Tekin, Ö. A. (2012). Yabancılaşma ve beş faktör kişilik özellikleri arasındaki ilişkiler: Antalya Kemer'deki beş yıldızlı otel işletmeleri çalışanları üzerinde bir uygulama.
- Tezcan, M. (1987). *Kültür ve Kişilik*. Ankara: Bilim Kitap.
- Tezer, N., & Arkar, H. (2013). Sosyal ilişkilerde kişilik özellikleri etkili mi? Sosyal ağ, yalnızlık ve algılanan sosyal desteğin aracı etki olarak incelenmesi. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 14, 46-52.
- Topçu, F. (2017). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinde beş faktör kişilik özelliklerinin yordayıcı etkisinin incelenmesi* (Master's thesis, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Torucu K.B. (1990), 13-14 Yaşındaki Gençlerin Sosyo-Ekonomik Düzeyi ve Anne-Baba Tutumlarındaki Farklılıkların Belirlenip Benlik Saygısına Etkisinin Araştırılıp, Karşılaştırılması”. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

- Tutar H. (2016). Sosyal Psikoloji. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Türkçapar, M. H., & Sargın, A. E. (2012). Bilişsel davranışçı psikoterapiler: tarihçe ve gelişim. *Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 7-14.
- Twenge JM, Campbell WK (2002) Self Esteem and Socio Economic Status: A Meta Analytic Review. *Personality and Social Psychology Review*, 6 (1): 59-71.
- Uyanık Balat, G. & Akman, B. (2004). Farklı sosyo ekonomik düzeydeki lise öğrencilerinin benlik saygısı düzeylerinin incelenmesi.
- Uğur, A. (2018). *Üniversite öğrencilerindeki sosyal kaygı düzeyinin, alkol, yalnızlık düzeyi ve sosyal medya sıklığı ile ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Üsküdar Üniversitesi. İstanbul.
- Vishalakshi, K.K. ve Yeshodhara, K. (2012) Relationship between self-esteem and academic achievement of secondary school students. *Indian Journal of Applied Research*, 1(12), 83-84.
- Weiss, R.S. (1973). *Loneliness: The experience of emotional and social isolation*. Cambridge, MA: MIT Pres.
- Wiseman, H., Mayseless, O., & Sharabany, R. (2006). Why are they lonely? Perceived quality of early relationships with parents, attachment, personality predispositions and loneliness in first-year university students. *Personality and individual differences*, 40 (2), 237-248.
- Wright, S. L., Burt, C.D.B. ve Strongman, K.T., 2006. Loneliness in the workplace: Construct definition and scale development. *New Zealand Journal of Psychology*. 35 (2), ss. 69-68.
- Yakut, Ö. (2006). *Eğitim yöneticilerinin liderlik davranışları ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yalom, H. (1999) Varoluşçu Psikoterapi. Çev: Zeliha Babayiğit, İstanbul, Kabalacı Yayıncılık.

- Yardım, E., & Yaşar Ekici, F. (2019). *Ebeveynlerin kişilik özellikleri ve ebeveynlik tutumlarının çocuklarının iletişim becerileri ile ilişkisi* (Master's thesis, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı).
- Yavuzer, H. (2000). *Eğitim ve Gelişim Özellikleriyle Okul Çağı Çocuğu*. Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Yavuzer, H. (2012). *Çocuk Psikolojisi*. 35. Baskı, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yazıcı, H. (1997). Karadeniz Teknik Üniversitesi öğrencilerinin Eysenck'in Kişilik Kuramına dayalı olarak belirlenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Yılmaz, E., Yılmaz, E., & Karaca, F. (2008). Üniversite öğrencilerinin sosyal destek ve yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. *Genel Tıp Dergisi*, 18(2).
- Yılmaz, F. (2019). Hangi Kişilik Özelliği Örgütsel Yaratıcılık Üzerinde Daha Etkilidir?. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 12, 167-192.
- Yiğit, H. (2010). Ergenlerin benlik saygılarının yaşam doyumu ve bazı özlük nitelikleri açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Young,E.(1982).Loneliness Depression And Cognitive Therapy İn Peplau A.&Perlman D.(Eds).Loneliness.A Source Of Current Theory Research And Therapy,New York.
- Yörükoğlu A.(2000), *Çocuk Ruh Sağlığı* (24.Baskı b.),Özgür Yayınları, İstanbul.
- Yörükoğlu, A. (2004).Gençlik çağı ruh sağlığı ve ruhsal sorunlar. İstanbul; Özgür Yayınları.
- Yüksel, Ö. (2006) *Davranış Bilimleri*. 1. Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Zincirkıran, Z. (2008). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden altı yaş grubu çocuklarının benlik kavramının bazı değişkenlere göre incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

EKLER

EK-1:Bilgilendirme Formu

Bu çalışma Yakındoğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı kapsamında Dr. Bingül Subaşı danışmanlığında Psk.Tuğçe Ağlamış tarafından” beş faktör kişilik özelliklerine göre evli kadınların benlik saygısı ve yalnızlık düzeylerinin incelenmesi” amacıyla yürütülmektedir.

Bu çalışmada size kişisel bilgi formu ,Rosenberg benlik saygısı ölçeği ,Beş faktör kişilik ölçeği ve UCLA-LS-3 yalnızlık düzeyi ölçeği verilecektir.Kişisel bilgi formu sizin yaş ,cinsiyet ve medeni haliniz gibi bilgileri içeren soruları içermektedir.Ölçekler ise benlik saygınızı ,yalnızlık düzeyinizi ve beş faktör kişilik özelliklerinizi ölçmeye yöneliktir.

Araştırmada bireysel değil grup sonuçları değerlendirilecektir.Kimlik bilgileri kullanılmayacaktır.Vereceğiniz bilgiler bilimsel araştırma amacıyla kullanılacağından adınızı yazmanıza gerek yoktur.Verdiğiniz yanıtlar kesinle gizli kalacak ve araştırma ekibi dışında kimseyle paylaşılmayacaktır.Bu çalışma süresince toplanan veriler , yalnızca akademik araştırma amacı ile kullanılacaktır ve yalnızca ulusal/uluslar arası toplantılarda ve/veya yayınlarda sunulacaktır.

Sizlere sorulan soruların doğru ya da yanlış cevapları yoktur.Soruları cevaplarken hepsini okuyarak,boş bırakmadan cevaplandırmanız,samimi ve dürüst olmanız araştırma sonuçları için çok önemlidir ve araştırmanın güvenilir olmasına katkıda bulunacaktır.Daha öncede belirtildiği gibi, ölçeklerde ve görüşmelerde verdiğiniz cevaplar kesinlikle gizli kalacaktır.Araştırmaya katılmak tamamen isteğe bağlıdır ve gönüllülük esasına dayanır.Uygulama esnasında vazgeçebilir,isteginiz doğrultusunda çalışmadan ayrılabilirsiniz.Eğer çalışmayla ilgili herhangi bir şikayet,görüş veya sorunuz varsa

Bu çalışmanın araştırmacısı olan Psk.Tuğçe Ağlamış ile iletişime geçmekten lütfen çekinmeyiniz.

EK-2:Aydınlatılmış Onam

Bu çalışma Yakınoğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından gerçekleştirilen bir çalışmadır.Bu çalışmanın amacı”Beş faktör kişilik özelliklerine göre evli kadınların benlik saygısı ve yalnızlık düzeylerinin “incelenmesini içermektedir.

Anket tamamen bilimsel amaçlı düzenlenmiştir.Anket formunda kimlik bilgileriniz yer almayacaktır.Size ait bilgiler kesinlikle gizli tutulacaktır.Çalışmadan elde edilen veriler yalnızca istatistik veri olarak kullanılacaktır.Yanıtlarınızı içten ve doğru olarak vermeniz anket sonuçlarını toplum için yararlı bir bilgi olarak kullanılmasını sağlayacaktır.

Araştırmaya katılmak tamamen isteğe bağlıdır ve gönüllülük esasına dayalıdır.Uygulama esnasında vazgeçebilir,isteğiniz doğrultusunda çalışmadan ayrılabilirsiniz.

Yardımanız için çok teşekkür ederim.

Psk.Tuğçe Ağlamış

Yukarıdaki bilgileri ayrıntılı biçimde tümünü okudum ve anketin uygulanmasını onayladım.

İsim:

İmza:

Ek-3 Kişisel Bilgi Formu

Sayın katılımcı,

Bu çalışma “evli kadınların benlik saygısı ve yalnızlık düzeylerinin beş faktör kişilik özelliklerine göre incelenmesi” amaçlı yapılmaktadır. Sorulara içtenlikle cevap vermeniz, araştırmanın doğru sonuçlanması açısından önemlidir. Lütfen bütün soruları dikkatlice okuyarak cevaplayınız. Size en uygun seçeneği (X) işareti koyarak belirleyiniz.

1- Yaşınız : _____

2- Cinsiyetiniz:

a- Kadın

b- Erkek

3- Anne Baba birlikte olma durumu:

a- Birlikte

b- Boşanmış

4- Anne eğitim durumu:

a-İlkokul/Ortaokul

b-Lise

c-Üniversite

d-Yüksek Lisans

5- Baba eğitim durumu:

a-İlkokul/Ortaokul

b-Lise

c-Üniversite

d-Yüksek Lisans

6- Ekonomik durumu:

a- Kötü

b- Orta

c- İyi

d- Çok iyi

EK-4- Ölçekler

İKİ BOYUTLU BENLİK SYAGISI OLCEGI

		Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Biraz Uygun	Uygun	Tamamen Uygun
1	Kendimideğersizgörmeyeegilimliyim.					
2	Yaptığımişlerdeoldukçayeterliyim.					
3	Kendimleoldukçabarışığım.					
4	Uğrundaçabagösterdiğimhemen her işibaşarabilirim.					
5	Kendideğerimdeneminim.					
6	Kendimleilgilidüşünmekkimi zaman hoşumagitmez.					
7	Kendimekarşıolumsuztutumiçindeyim.					
8	Bazenbenimiçinönemliolanşeyleribaşarmaktazorlanırım.					
9	Kendimdengayetmemnunum.					
10	Zorluklarlabasıçıkmadabazenyetersizkalırım.					
11	Kendikişiseldeğerimdenaslaşüpheduymam.					
12	Birçokkonudaoldukçabaşarılıyımdır					
13	Hedeflerimigerçekleştirmedebazenbaşarısızolurum.					
14	Çokyetenekliyim					
15	Kendimeyeterincesaygımyoktur.					
16	Keşkeyaptığımişlerdedahabecerikliolsam.					

UCLA LS 3 YALNIZLIK OLCEGI

		Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Her zaman
01	Ne sıklıkta kendinizi çevrenizdeki insanlar la uyum içinde hissedersiniz?				
02	Ne sıklıkta bir arkadaşınızın eksikliğini hissedersiniz?				
03	Ne sıklıkta baş vurabileceğiniz bir kişinin olmadığını hissedersiniz?				
04	Ne sıklıkta kendinizi yalnız hissedersiniz?				
05	Ne sıklıkta kendinizi bir arkadaş grubunun parçası olarak hissedersiniz?				
06	Ne sıklıkta çevrenizdeki insanlar la ortak yönlerinizin olduğunu hissedersiniz?				
07	Ne sıklıkta artıktı ki hiç kimseye yakın olmadığını hissedersiniz?				
08	Ne sıklıkta ilgilerinizin ve düşüncelerinizin çevrenizde kilerce paylaşılmadığını hissedersiniz?				
09	Ne sıklıkta kendinizi sempatik ve arkadaş canlısı hissedersiniz?				
10	Ne sıklıkta kendinizi insanlar tarafından hissedersiniz?				
11	Ne sıklıkta kendinizi dışlanmış hissedersiniz?				
12	Ne sıklıkta diğerleriyle ilişkilerinizin anlaşmazlaştığını hissedersiniz?				
13	Ne sıklıkta hiç kimse sizinizi gerçekten okuyamadığını hissedersiniz?				
14	Ne sıklıkta kendinizi diğer insanlardan soyutlanmış hissedersiniz?				
15	Ne sıklıkta istediğiniz zaman arkadaş bulabileceğinizi hissedersiniz?				
16	Ne sıklıkta siz gerçekten anlayan insanların var olduğunu hissedersiniz?				
17	Ne sıklıkta kendinizi içine kapanık hissedersiniz?				
18	Ne sıklıkta çevrenizde insanlar olmasına rağmen onları sizinle iletişimi içinde bulunmadıklarını hissedersiniz?				
19	Ne sıklıkta konuşabileceğiniz birilerinin var olduğunu hissedersiniz?				
20	Ne sıklıkta baş vurabileceğiniz kişilerin var olduğunu hissedersiniz?				

BES FAKTOR KISILIK OLCEGI

Ben,	HiçKaını yorum	Çokazkatlıyo rum	Birazkatlıy orum	Oldukçakatlı yorum	Çokfazlatlı yorum
1. Konuşkanbiriym	1	2	3	4	5
2. Başkalarınınhatasınıbulmayatkınım	1	2	3	4	5
3. Bir işi tam yaparım	1	2	3	4	5
4. Karamsar, hüzünlübiriym	1	2	3	4	5
5. Orjinalbiriym, yeni fikirlerüretirim	1	2	3	4	5
6. İçinekapanıkbiriym	1	2	3	4	5
7. Yardımseverim	1	2	3	4	5
8. Bazendikkatsızdavranabiliyorum	1	2	3	4	5
9. Rahatım, stresegirmem	1	2	3	4	5
10. Pek çokşeyimerakederim	1	2	3	4	5
11. Enerjidoluyum	1	2	3	4	5
12. Başkalarııleağızdaşı (sözlükavga) başlatırım	1	2	3	4	5
13. Bir görevin (çalışma, ödev, iş) verilmesiieçingüvenilirbiriym	1	2	3	4	5
14. Gerginolabilirim	1	2	3	4	5
15. Zeki, derindüşünebilenbiriym	1	2	3	4	5
16. Diğerinsanlarıheveslendiririm	1	2	3	4	5
17. Bağışlayıcıym	1	2	3	4	5
18. Dağınıkbiriym, çokderlitoplubirideğilim	1	2	3	4	5
19. Endişelibiriym	1	2	3	4	5
20. Hayalgücümkuvvettidir	1	2	3	4	5
21. Sessizim	1	2	3	4	5
22. Başkainsanlarınüvendiğibiriym	1	2	3	4	5
23. Tembelolmayaeğilimliym	1	2	3	4	5
24. Duygusal olarak dengeliyim, kolaykolaymutsuzolmam	1	2	3	4	5
25. Yaratıcıym	1	2	3	4	5
26. Çekingendeğilim, girişkenim	1	2	3	4	5
27. Başka insanlara karşısoğukveilgisizim	1	2	3	4	5
28. Bir işibitirmeden, yarıdabırakmam	1	2	3	4	5
29. Duygu durumum (modum) değışkendir	1	2	3	4	5
30. Sanatsal veestetikşeylerbenimiçinönemlidir	1	2	3	4	5
31. Bazenutangaçveçekingeni	1	2	3	4	5
32. Herkese karşıdüşüncelivesaygılıym	1	2	3	4	5
33. Yaptığım şeyleri etkin, hakkınıvererek, iyiyaparım	1	2	3	4	5

34. Gergin durumlarda, ortamlardasakin kalabilirim	1	2	3	4	5
35. Rutin, tek d�zeşeyleri yapmayı tercih ederim	1	2	3	4	5
36. Dışadönük, sosyal biriyim	1	2	3	4	5
37. Bazen diğ�er insanlara badavranırım	1	2	3	4	5
38. Plan yapar ve buplanları uygularım	1	2	3	4	5
39. �abuk heyecanlanırım	1	2	3	4	5
40. Fikirlerle oynamayı, benim için ne anlamageldikleri üzerinde düşünmeyi severim	1	2	3	4	5
41. Sanata karşı pek ilgili değilim	1	2	3	4	5
42. Başkaları ile yardımlaşmayı severim	1	2	3	4	5
43. Dikkatim �abuk dağılır	1	2	3	4	5
44. Sanat, müzik ve edebiyatla ilgiliyimdir	1	2	3	4	5

EK-5. Etik Kurul İzin Belgesi**BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU**

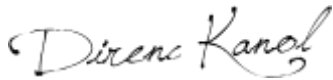
10.08.2020

Sayın Tuğçe Ağlamış

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/SB/2020/766 proje numaralı ve **“Beş Faktör Kişilik Özelliklerine Göre Evli Kadınların Benlik Saygısı Ve Yalnızlık Düzeylerinin İncelenmesi”** başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Doçent Doktor Direnç Kanol

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

Not: Eğer bir kuruma resmi bir kabul yazısı sunmak istiyorsanız, Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na bu yazı ile başvurup, kurulun başkanının imzasını taşıyan resmi bir yazı temin edebilirsiniz.

İNTİHAL RAPORU

Turnitin Originality Report

Processed on: 11-Aug-2021 12:38 EEST

ID: 1630228648

Word Count: 9384

Submitted: 1

Similarity Index	Similarity by Source
9%	Internet Sources: 7%
	Publications: 4%
	Student Papers: 4%

BEŞ FAKTÖR KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNE GÖRE EVLİ KADINLARIN
BENLİK SAYGISI VE YALNIZLIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ
By Tuğçe Ağlamış

1% match (Internet from 07-Apr-2019)

<https://www.scribd.com/document/395243786/social-media-usage-in-education>

1% match (Internet from 09-Jan-2021)

<http://adkerisim.ikc.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11469/318/206-YLT%20Huriye%20Akp%C4%B1nar%20-%20202017.PDF?isAllowed=y&sequence=1>

1% match (Internet from 15-Apr-2020)

<http://openaccess.maltepe.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12415/2731/10270999.pdf?isAllowed=y&sequence=1>

1% match ()

Bilgin, Burcu Tuğçe, "Ahlaki Olgunluğun Yordanmasında Kişilik Özelliklerinin Ve Bazı Değişkenlerin Etkisinin İncelenmesi", Hasan Kalıncu Üniversitesi, 2017

1% match (Internet from 18-Sep-2020)

ÖZGEÇMİŞ

Tuğçe Ağlamış 30.08 1996 tarihinde İskenderun’da doğdu. İlkokulu Ali kemal Ziroğlu ilkokulunda 2002-2010 yıllarında okudu. İlköğretimi bitirdikten sonra liseyi Nuran Yılmaz Anadolu Lisesinde 2010-2014 yılları arasında okudu.2014 yılında Doğu Akdeniz Üniversitesi Psikoloji bölümüne başladı ve bölümden 2018 yılında mezun oldu.2018 yılında Yakın Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programına başladı.

İletişim

E posta Adresi:tugceaglms1234@gmail.com